

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Barbora Potůčková

**Extrateritoriální aplikace komunitárního
práva při kontrole fúzí**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. Dr. Luboš Tichý

Katedra: Katedra evropského práva

Datum vypracování práce: 16. 4. 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval/a samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne

Barbora Potůčková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu prof. Luboši Tichému za jeho cenné konzultace, za čas, který věnoval průběžnému hodnocení mé práce, a za významné podněty, které mi pomohly dovést mé téma do podoby koherentní práce.

OBSAH

1. Úvod	6
2. Ke kontrole fúzí obecně	8
2.1. Úvod	8
2.2. Systém právní úpravy	8
2.3. Vymezení základních pojmů	10
2.4. Kontrola fúzí podle Nařízení o fúzích	12
2.5. Zákon o ochraně hospodářské soutěže	14
2.6. Závěr	14
3. Extrateritoriální jurisdikce Evropské komise	16
3.1. Úvod	16
3.2. Doktrína účinků	16
3.3. Doktrína ekonomického celku	20
3.4. Doktrína implementace	21
3.5. Závěr	22
4. Související problémy	23
4.1. Úvod	23
4.2. Jurisdikční konflikt	23
4.3. Limity národního soutěžního práva	23
4.4. Multijurisdikční přezkum a rozdílnost práv	24
4.5. Případ GE/Honeywell	24
4.6. Závěr	26

5. Bilaterální spolupráce	27
5.1. Úvod	27
5.2. EU – USA	27
5.3. EU – Kanada	38
5.4. EU – Japonsko	38
5.5. Další typy bilaterální spolupráce	40
5.6. Závěr	40
6. Multilaterální spolupráce	42
6.1. Úvod	42
6.2. Světová obchodní organizace	43
6.3. Mezinárodní soutěžní síť	47
6.4. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	49
6.5. Konference OSN o obchodu a rozvoji	51
6.6. Návrh mezinárodního antitrustového zákoníku	52
6.7. Evropský hospodářský prostor	52
6.8. Závěr	56
7. Závěr	58
8. Resumé	61
9. Summary	62
10. Seznam klíčových slov/Keywords	63
11. Seznam použitých zkratk	64
12. Prameny a literatura	65

1. Úvod

Tématem této diplomové práce je extrateritoriální aplikace komunitárního práva při kontrole fúzí. Cílem práce je zachytit současný stav vývoje práva v této oblasti, identifikovat aktuální otázky a problémy a představit možné způsoby jejich řešení.

K výběru tohoto tématu mě vedla skutečnost, že extrateritoriální kontrola fúzí je oblast, která se velmi dynamicky rozvíjí a přitom se potýká s řadou strukturálních právních problémů, kterými je třeba se zabývat. V českém prostředí zatím toto téma v rozsáhlejší studii zpracováno nebylo. Věřím, že čím více odborné pozornosti tato problematika získá, tím je potenciál pro úspěšná řešení těchto otázek větší.

Evropské soutěžní právo reguluje protisoutěžní jednání podniků majících sídlo na území Evropské unie. Hospodářskou soutěž na trhu EU však ovlivňují i hospodářské aktivity podniků, které se nacházejí mimo evropské území a tedy mimo jurisdikci Evropské komise. Ta se proto již od 60. let 20. století potýká s otázkou, jak účinně aplikovat evropské soutěžní právo na jednání podniků, které nemají sídlo na území Evropské unie, a dosáhnout tak lepší ochrany hospodářské soutěže. Kauza Wood Pulp byla jedním z prvních případů, které poukázaly na tuto problematiku a na potřebu jejího řešení. Evropská komise se tehdy musela zabývat otázkou, na jakém právním základě a jakými nástroji může postihnout kartel neevropských podniků za to, že svými cenovými dohodami zvýšil ceny na trhu Společenství (v důsledku exportu svých produktů na evropský trh prostřednictvím různých jiných subjektů). Příklad Wood Pulp upozornil na to, že na rozdíl od komunitárního práva, protisoutěžní jednání není teritoriálně omezeno. Tato práce představuje problémy, které z této skutečnosti plynou, a způsoby jejich řešení.

Práce je strukturována od úvodu přes identifikaci problémů k jejich řešení. Po úvodu do problematiky kontroly fúzí následuje kapitola věnovaná tomu, jak je konstruován právní základ extrateritoriální jurisdikce Evropské komise jako komunitárního soutěžního orgánu ve vztahu k fúzím podniků, které sídlí mimo území Evropské unie. Další část práce identifikuje problémy související s extrateritoriální aplikací komunitárního soutěžního práva, zejména jurisdikční konflikt, limity národního soutěžního práva, multijurisdikční přezkum a rozdílnost práv. Pátá a šestá kapitola se zabývá bilaterálními a multilaterálními způsoby řešení identifikovaných problémů. Při zkoumání těchto vztahů je kladen důraz na spolupráci mezi Evropskou

komisí a Ministerstvem spravedlnosti USA, neboť je to oblast, kde je bilaterální spolupráce nejrozvinutější a z důvodu intenzity vzájemných obchodních kontaktů také nejpotřebnější. Závěr práce shrnuje předchozí analýzu a pokouší se zhodnotit, která právní řešení problémů extraterritoriální aplikace komunitárního práva při kontrole fúzí se jeví být nejpřijatelnější.

Při shromažďování informací o tématu a při jeho strukturování jsem se nechala vést a inspirovat především třemi publikacemi. Autorem první knihy *EC Competition Law* je bývalý místopředseda britského soutěžního úřadu a odborník na soutěžní právo D.G.Goyder.¹ Jeho dílo sice pochází z roku 1993, přesto poskytuje velmi hodnotnou analýzu mezinárodních aspektů evropského soutěžního práva. Aktuální rozbor tématu pak nabízí publikace *Competition Law of the European Community*,² kterou sepsal tým odborníků z nezávislé právní kanceláře Van Bael & Bellis, která se specializuje na evropské soutěžní právo. Podnětný komentář poskytuje také stať německého profesora Josefa Drexla *Kontrola fúzí v budoucím mezinárodním kartelovém právu*.³ Další zajímavé úhly pohledu jsem našla v odborných článcích, například v pojednání Dany Ondřejové na téma *Přeshraniční fúze a tzv.národní šampióni*.⁴

Drtivou většinu mých zdrojů však tvoří právní prameny, zejména primární a sekundární komunitární právo, rozhodnutí Evropské komise a evropských soudů, smlouvy mezi Evropskou unií a dalšími subjekty a zápisy z jednání. Využila jsem také informace dostupné na webových stránkách institucí, které se zabývají soutěžním právem, a to zpravidla ve formě různých analýz, projevů či stanovisek. Cenným zdrojem orientace v tématu mi pak byly konzultace s vedoucím mé diplomové práce, panem profesorem Tichým.

Metodou mé práce je analýza zdrojů, zejména právních předpisů, rozhodnutí, smluv, výstupů z konferencí a různých druhů oficiálních dokumentů.

¹ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003.

² Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005.

³ DREXL, Josef: *Kontrola fúzí v budoucím mezinárodním kartelovém právu*, v TICHÝ, Luboš (ed.): *Fúze a akvizice v českém, evropském a německém právu*, PF UK a LMU Mnichov, Praha, 2007.

⁴ ONDŘEJOVÁ, Dana: *Přeshraniční fúze a tzv. národní šampióni*, Právní fórum, 1/4, 2007.

2. Ke kontrole fúzí obecně

2.1. Úvod

Kontrola fúzí je postup, který má za cíl posuzovat tendence podniků zvětšovat tržní moc a konkurenceschopnost na straně jedné a srovnávat je s požadavky na účinnou soutěž na straně druhé. Kontrola fúzí je důležitou oblastí veřejnoprávní ochrany hospodářské soutěže, k jejímuž efektivnímu uskutečňování je třeba národní, evropské a ve stále rostoucí míře také mezinárodní právní regulace.

2.2. Systém právní úpravy

Kontrola fúzí je v první řadě významnou částí národního práva hospodářské soutěže. Český zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (dále jen „ZOHS“) obsahuje ustanovení o národní kontrole spojování soutěžitelů v Hlavě IV a v ustanoveních upravujících působnost a pravomoc Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.⁵ Spojení soutěžitelů, která splňují obrátová kritéria podle § 13 ZOHS podléhají povolení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.⁶ Stát se tak snaží zabránit situacím, kdy by spojení zejména velkých soutěžitelů mělo za následek ohrožení, omezení, poškození nebo dokonce vyloučení hospodářské soutěže. Také většina ostatních států nějakým více či méně podobným způsobem reguluje a chrání hospodářskou soutěž na svém území.

V souvislosti s rozvojem vnitřního trhu Evropských společenství bylo zapotřebí regulovat hospodářskou soutěž i na evropské úrovni, neboť svobodná, poctivá a nenarušená soutěž je jedním z předpokladů volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu, je tedy prostředkem k dosažení obecných cílů Smlouvy o založení

⁵ Pro úplnost je třeba zmínit též zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

⁶ § 13 ZOHS: Spojení soutěžitelů podléhá povolení Úřadu, jestliže:

- a) celkový čistý obrát všech spojujících se soutěžitelů dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky je vyšší než 1,5 miliardy Kč a alespoň dva ze spojujících se soutěžitelů dosáhli každý za poslední účetní období na trhu České republiky čistého obrátu vyššího než 250 milionů Kč, nebo
- b) čistý obrát dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky
 1. v případě spojení podle § 12 odst. 1 alespoň jedním z účastníků fúze,
 2. v případě spojení podle § 12 odst. 2 nabývaným podnikem nebo jeho podstatnou částí,
 3. v případě spojení podle § 12 odst. 3 soutěžitelem, nad nímž je získávána kontrola, nebo
 4. v případě spojení podle § 12 odst. 5 alespoň jedním ze soutěžitelů vytvářejících společně kontrolovaný podnik je vyšší než 1 500 000 000 Kč a zároveň celosvětový čistý obrát dosažený za poslední účetní období dalším spojujícím se soutěžitelem je vyšší než 1 500 000 000 Kč.

evropského společenství (dále jen „Smlouva“). Pravidla hospodářské soutěže na území Evropských společenství jsou obsažena v první kapitole hlavy VI. Smlouvy – v člancích 81 až 86.

Kontrola fúzí je právně zakotvena zejména v Nařízení Rady (ES) č.139/2004 o kontrole spojování podniků (dále jen „Nařízení o fúzích“). Tento předpis nabyt účinnosti 1. května 2004 a nahradil 14 let staré Nařízení Rady (ES) č. 4064/89. Nové nařízení zohledňuje zkušenosti s aplikací staré právní úpravy a mění nebo posiluje některé zásadní principy obsažené již v nařízení z roku 1989.⁷

Nadále však platí zásadní pravidlo, dle kterého je právo přezkoumávat spojení s významem pro celé Společenství vyhrazeno pouze Evropské komisi a soutěžní orgány členských států nesmí taková spojení posuzovat a ani jiným způsobem na ně aplikovat vlastní soutěžní předpisy. Význam pro celé společenství – tzv. komunitární prvek – je definován v článku 1 odst. 2 Nařízení o fúzích, a to na základě obrátových kritérií.⁸ Spojení nedosahující prahových hodnot stanovených v článku 1 Nařízení podléhají povolení národních úřadů na ochranu hospodářské soutěže dle národní právní regulace.

Mezi prameny komunitárního práva kontroly spojování soutěžitelů patří také Nařízení Komise č. 802/2004 provádějící Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování podniků a Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy. Kontrola fúzí je také předmětem celé řady rozhodnutí Soudu první instance a Evropského soudního dvora. Kromě toho

⁷ Jedná se zejména o změnu substantivního testu, posílení *one-stop shop* systému a systému předávání případů a posílení vyšetřovacích pravomocí Komise; bude rozvedeno v následujícím výkladu.

⁸ Článek 1 Nařízení č. 139/2004:

Odst. 2. Spojení má význam pro celé Společenství jestliže:

- a) celkový celosvětový obrát všech dotčených podniků přesahuje 5 000 milionu eur, a
- b) celkový obrát každého z nejméně dvou dotčených podniků v rámci celého Společenství přesahuje 250 milionu eur, pokud žádný z dotčených podniků nedosáhne v jednom a též členském státě více než dvou třetin svého celkového obrátu v rámci celého Společenství.

Odst. 3. Spojení nedosahující prahových hodnot stanovených v odstavci 2 má význam pro celé Společenství jestliže:

- a) celkový celosvětový obrát všech dotčených podniků přesahuje 2500 milionů EUR;
 - b) v každém z nejméně tří členských států celkový obrát všech dotčených podniků přesahuje 100 milionů EUR;
 - c) v každém z nejméně tří členských států uvedených pro účely písmena b) převyšuje celkový obrát každého z nejméně dvou dotčených podniků 25 milionů EUR a
 - d) celkový obrát v rámci Společenství každého z nejméně dvou dotčených podniků přesahuje 100 milionů EUR,
- pokud žádný z dotčených podniků nedosáhne v jednom a též členském státě více než dvou třetin svého celkového obrátu v rámci celého Společenství.

mají z hlediska kontroly fúzí význam tyto právní a metodické dokumenty: Obecné zásady posuzování horizontálních fúzí podle Nařízení Rady o kontrole spojování podniků, Pravidla interních postupů Generálního ředitelství pro soutěž ohledně průběhu řízení kontroly spojování, Oznámení Komise o předávání případů ve vztahu ke spojením, Oznámení Komise o omezeních přímo souvisejících a nezbytných pro spojení a Oznámení Komise o zjednodušeném posouzení některých typů spojení podle Nařízení Rady č. 139/2004.

Pramenům mezinárodního práva kontroly fúzí budou věnovány kapitoly 5 a 6.

2.3. Vymezení základních pojmů

Pro účely této práce je klíčová definice relevantních pojmů obsažená v Nařízení o fúzích. Spojení je definováno v článku 3 Nařízení o fúzích takto:

Spojení se považuje za vzniklé, jestliže dojde ke změně kontroly na trvalém základě v důsledku:

- a) fúze dvou či více původně nezávislých podniků nebo částí podniků, nebo
- b) získáním přímé nebo nepřímé kontroly nad celkem nebo částmi jednoho či více podniků jednou či více osobami již kontrolujícími nejméně jeden podnik nebo jedním či více podniky, ať již na základě koupě cenných papírů nebo majetku, smlouvy či jiným způsobem.⁹

Za spojení (získání kontroly) ve smyslu Nařízení o fúzích se však nepovažuje např. dočasné držení cenných papírů finančními institucemi, které obchodují s cennými papíry, dále výkon funkce likvidátora, insolventního správce apod.¹⁰

Dalším důležitým pojmem je substantivní test. Prostřednictvím substantivního testu analyzuje Komise dopad posuzovaného spojení na úroveň hospodářské soutěže na trhu. V současnosti jsou ve vyspělých státech pro kontrolu spojování podniků používány dva typy substantivních testů, případně jejich kombinace. Prvním typem, který byl zakotven v předchozím Nařízení Rady č. 4064/89 a který používá také většina evropských zemí, je tzv. *dominance test*, který zkoumá vznik nebo posílení

⁹ Článek 3 odst. 1 Nařízení o fúzích.

¹⁰ Článek 3 odst. 5 Nařízení o fúzích.

dominantního postavení. Druhým typem substantivního testu je test podstatného snížení soutěže (*substantial lessening of competition test* - SLC test), který je charakteristický pro USA, Spojené království a Irsko. Současné Nařízení o fúzích obsahuje kombinaci těchto řešení pod názvem test podstatného narušení účinné soutěže (*significant impediment to effective competition test* - SIEC test).¹¹ Vymezení tohoto testu poskytuje článek 2 odst. 3 Nařízení o fúzích: „*Spojení, které zásadně naruší účinnou hospodářskou soutěž na společném trhu nebo na jeho podstatné části, zejména v důsledku vzniku nebo posílení dominantního postavení, bude prohlášeno za neslučitelné se společným trhem.*“¹² Nová forma substantivního testu tak umožňuje Komisi účinně zasáhnout i proti spojení, v důsledku kterého sice nevznikne ani nebude posíleno dominantní postavení, ale které může mít přesto za následek podstatné narušení soutěže.

Pro určení dominantního postavení je pak klíčové vymezení relevantního trhu. Relevantní trh je nástrojem k identifikaci a definování hranic soutěže mezi podniky. Definice relevantního trhu umožňuje vypočítávat podíly na trhu, které poskytují významné informace o tržní síle pro účely posouzení dominantního postavení. Relevantní trh je definován pomocí produktových i geografických faktorů. Obecně relevantní výrobní trh zahrnuje všechny výrobky anebo služby, které jsou spotřebitelem s ohledem na jejich vlastnosti, ceny a zamýšlené použití považovány za zaměnitelné nebo zastupitelné. Relevantní geografický trh pak zahrnuje oblast, ve které se dotyčné podniky účastní nabídky a poptávky výrobků nebo služeb.¹³

Poslední poznámka patří pojmu extrateritoriální aplikace práva. Při extrateritoriální aplikaci práva je právo používáno za hranicemi své svrchované územní platnosti.¹⁴

¹¹ NERUDA, R.: *Modernizace evropského soutěžního práva a její dopad na české soutěžitele*, Část II., Právní fórum 1/2005, str. 20.

¹² Článek 2 odst. 3 Nařízení o fúzích.

¹³ European Communities: *Glossary of Terms used in Competition related matters*, 2003, http://ec.europa.eu/comm/competition/general_info/glossary_en.html a Sdělení Komise o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže Společenství

¹⁴ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003, str. 498.

2.4. Kontrola fúzí podle Nařízení o fúzích

Spojení, která splňují tzv. notifikační kritéria, tedy odpovídají definici spojení podle článku 3 a mají význam pro celé Společenství dle obrátových kritérií, „*musí být oznámena Komisi před svým uskutečněním a po uzavření dohody, oznámení veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií nebo nabytí kontrolního podílu.*“¹⁵ Jakmile Komise oznámení obdrží, přezkoumá ho. Zjistí-li, že oznámené spojení nespadá do oblasti působnosti Nařízení o fúzích, zaznamená tento závěr formou rozhodnutí.

Pokud má Komise za to, že spojení může zásadně narušit hospodářskou soutěž na trhu v rámci členského státu, který vykazuje všechny znaky samostatného trhu (a tvoří podstatnou část společného trhu) a mělo by proto být přezkoumáno tímto členským státem, může Komise rozhodnout o postoupení celého případu nebo jeho části příslušným orgánům daného členského státu. K takovému postupu mohou dát podnět zúčastněné osoby a podniky nebo i členský stát.¹⁶

Postoupení případů je však možné i v opačném směru, tedy od soutěžního úřadu členského státu ke Komisi. Komise může na žádost jednoho či více členských států (která však může být iniciována samotnou Komisí)¹⁷ rozhodnout o přezkoumání spojení, které sice nesplňuje obrátová kritéria a nemá proto „význam pro celé Společenství,“ avšak přesto ovlivňuje obchod mezi členskými státy a hrozí zásadně narušit hospodářskou soutěž na území členského státu či států, které žádost podávají.¹⁸

K předání případu Komisi může podle nového nařízení dojít na žádost stran spojení dokonce již v přednotifikační fázi, tj. ještě před podáním oznámení o spojení podniků ke Komisi či soutěžnímu úřadu členského státu. Tento postup přichází v úvahu, jedná-li se o spojení, které nemá význam pro celé Společenství, ale které je možné přezkoumat podle vnitrostátních právních předpisů pro hospodářskou soutěž nejméně tří členských států.¹⁹

Výše nastíněné typy předávání případů tvoří systém, který společně s jasným rozdělením kontrolních pravomocí mezi Komisi a soutěžní úřady členských států značně přispívá k realizaci principu *one-stop shop*. Účelem zásady *one-stop shop* je

¹⁵ Článek 4 odst. 1 Nařízení o fúzích.

¹⁶ Článek 4 a 9 Nařízení o fúzích.

¹⁷ Článek 22 odst. 5 Nařízení o fúzích.

¹⁸ Článek 22 Nařízení o fúzích.

¹⁹ Článek 4 odst. 5 Nařízení o fúzích.

zamezit posuzování spojení v paralelních řízeních, a to již tím, že strany spojení mají notifikační povinnost buď jen vůči Komisi v případě komunitární dimenze spojení či naopak jen vůči národnímu soutěžnímu úřadu nebo úřadům.

Pokud Komise shledá, že se na oznámené spojení Nařízení o fúzích vztahuje, zveřejní základní informace o plánovaném spojení, přičemž respektuje obchodní tajemství podniků. Následuje fáze hodnocení spojení dle článku 2 Nařízení o fúzích. Komise aplikuje substantivní test, a tedy zkoumá, zda spojení zásadně nenaruší účinnou hospodářskou soutěž na společném trhu nebo na jeho podstatné části, zejména v důsledku vzniku nebo posílení dominantního postavení.²⁰

Články 11, 12 a 13 poskytují Komisi celou řadu vyšetřovacích pravomocí. Jedná se zejména o právo žádat podniky, příslušné orgány členských států a vlády o veškeré nezbytné informace, právo vyslyšet osoby, právo provádět šetření přímo v prostorách podniků, kontrolovat účetní knihy a obchodní záznamy, a právo žádat zaměstnance a zástupce podniků o vysvětlení skutečností a dokumentů týkajících se předmětu a účelu šetření. Na rozdíl od staré právní úpravy mají členské státy nově povinnost poskytnout Evropské komisi asistenci při šetření, zejména pokud vyšetřované subjekty kladou odpor. V takových případech musí členský stát zajistit např. pomoc policie včetně případné žádosti o soudní schválení takového postupu.²¹

Pokud Komise šetřením zjistí, že oznámené spojení nevyvolává vážné pochybnosti o své slučitelnosti se společným trhem, rozhodne, že proti němu nevznesou námitky, a prohlásí je za slučitelné se společným trhem. Komise může k tomuto rozhodnutí připojit podmínky a povinnosti, které se dotčené podniky zavazují splnit, aby byla zajištěna slučitelnost daného spojení se společným trhem.²²

Pokud Komise dojde k závěru, že spojení by zásadně narušilo účinnou hospodářskou soutěž na společném trhu nebo na jeho podstatné části, vydá rozhodnutí prohlašující toto spojení za neslučitelné se společným trhem.²³

Článek 21 Nařízení o fúzích garantuje Komisi výhradní pravomoc přijímat rozhodnutí podle tohoto nařízení. Rozhodnutí Komise podléhají přezkumu ze strany Evropského soudního dvora.

²⁰ Článek 2 Nařízení o fúzích.

²¹ Článek 13 odst. 5 – 8 Nařízení o fúzích.

²² Článek 6 odst. 1 písm. b) a odst. 2 Nařízení o fúzích.

²³ Článek 8 odst. 3 Nařízení o fúzích.

2.5. Zákon o ochraně hospodářské soutěže

Tato část práce představuje několik poznámek k zákonu o ochraně hospodářské soutěže, které jsou zajímavé z hlediska vztahu ke komunitární úpravě kontroly fúzí. Jak bylo uvedeno výše, úprava práv a povinností členských států při kontrole fúzí s komunitárním významem je obsažena v Nařízení o fúzích. Ačkoli je nařízení typem právního předpisu, který je přímo účinný a ve vnitrostátní legislativě se neprovádí, ZOHS obsahuje několik ustanovení, která do jisté míry duplikují komunitární úpravu. Jedná se např. o § 16 odst. 4, který hovoří o právu Úřadu požádat Komisi o posouzení spojení, přičemž toto právo je zakotveno v článku 22 Nařízení o fúzích. Dalším takovým případem je ustanovení § 20a odst.5 ZOHS, které vyjmenovává práva Úřadu daná již články 4, 9 a 22 Nařízení o fúzích.²⁴

V ustanovení § 1 odst. 2 ZOHS se lze dočíst, že zákon upravuje postup při aplikaci článků 81 a 82 Smlouvy orgány České republiky a některé otázky jejich součinnosti s Komisí při postupu podle Nařízení Rady (ES) č.1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy a postupu podle Nařízení o fúzích. Jaké implikace má toto ustanovení pro systém právní regulace v oblasti spojování soutěžitelů? Vzhledem k tomu, že soutěžní úřady členských států nemají v oblasti spojování soutěžitelů žádnou pravomoc posuzovat spojení s komunitárním významem, vztahuje se odkaz v § 1 odst. 2 ZOHS ve vztahu k oblasti spojování soutěžitelů pouze na vymezení rozsahu součinnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže s Komisí a s orgány ostatních členských států při řízeních vedených Komisí podle Nařízení o fúzích.²⁵

2.6. Závěr

Jak naznačila tato kapitola, kontrola fúzí na území Evropské unie se uskutečňuje v rámci sofistikovaného, avšak poměrně složitého systému. Za účelem jeho efektivního fungování spolupracují od 1. května 2004 soutěžní úřady členských států Evropské unie a Komise prostřednictvím systému Evropské soutěžní sítě (*European Competition Network*). Tento systém přispívá k efektivní aplikaci

²⁴ Dále např. § 20a odst. 3 a 4 ZOHS.

²⁵ RAUS, D., NERUDA, R.: *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: komentář a související české i komunitární předpisy*, Linde, Praha, 2006., str. 27-28.

evropského soutěžního práva zejména v případech, kdy jednání podniků přesahují hranice států. Soutěžní úřady členských států se jeho prostřednictvím informují o svých plánovaných rozhodnutích, přijímají komentáře a rady od ostatních úřadů, spolupracují při vyšetřování a poskytují si důkazní informace. V rámci Evropské soutěžní sítě fungují pracovní skupiny, které se specializují na určitou oblast trhu (např. bankovníctví, energetika, telekomunikace), diskutují problémy soutěžního práva, které vznikají v daném sektoru, a snaží se shodnout na společných postupech.²⁶

²⁶ http://ec.europa.eu/comm/competition/ecn/more_details.html

3. Extrateritoriální jurisdikce Evropské komise

3.1. Úvod

Jak naznačila předcházející kapitola, hospodářská soutěž na území Evropských společenství je poměrně účinně chráněna před nežádoucími fúze evropských podniků. Způsobilost narušit hospodářskou soutěž na území Evropských společenství mají však stále častěji také fúze podniků, které pocházejí z jiných zemí a kontinentů. Globalizace, liberalizace a vzájemná provázanost trhů s sebou přináší tzv. pátou vlnu velkých fúzí.²⁷ Na rychle se rozvíjejících světových trzích nejsou výjimkou např. fúze dvou podniků se sídlem ve dvou různých zemích, jejichž obchodní aktivita navíc silně ovlivňuje trh ve třetích zemích. Často pak dochází k situacím, kdy fúze neevropských podniků mohou ohrozit hospodářskou soutěž na území Evropských společenství. Vystává proto otázka, do jaké míry může Evropská komise takové fúze neevropských podniků kontrolovat a svá eventuální rozhodnutí vynucovat. Kde leží prameny takové extrateritoriální jurisdikce? Následující kapitola se pokusí na tuto otázku odpovědět.

Extrateritoriální jurisdikce Evropské komise ve věcech ochrany hospodářské soutěže se opírá o tři doktríny – doktrínu účinků, doktrínu ekonomického celku a doktrínu implementace. Při dovozování jurisdikce se však zpravidla aplikuje pouze jedna z těchto metod. Doktríny si totiž do jisté míry vzájemně konkurují.

3.2. Doktrína účinků

Podle doktríny účinků je soutěžní právo platné na určitém území aplikovatelné jak na podniky se sídlem na tomto území, tak na podniky se sídlem mimo něj, pokud jejich chování nebo obchody vyvolávají účinek na tomto území. „Národnost“ podniku proto není podle doktríny účinků pro účely aplikace soutěžních předpisů relevantní. Podstatné je, zda chování podniku vyvolává významný účinek na trhu.

Na základě této doktríny uplatňuje většina států prostřednictvím svého národního soutěžního úřadu (Evropská společenství prostřednictvím Evropské komise) svoji jurisdikci na fúze, které ovlivňují jejich národní trh (resp. společný trh

²⁷ Předchozí čtyři vlny fúzí se uskutečnily v letech 1897-1904, 1920-29, 1965-73 a 1984-89. Viz ONDREJOVÁ, Dana: *Přeshraniční fúze a tzv. národní šampióni*, Právní fórum, 1/4, 2007.

ES), bez ohledu na národnost podniku či místo, kde se fúze uskutečnila. Tato doktrína vychází ze skutečnosti, že fúze (ale i další jednání podniků způsobilé ohrozit soutěž) přesahují hranice států a soutěžní právo tak nutně musí mít extraterritoriální účinky. Doktrína účinků se uplatňuje v mezinárodním soutěžním právu již několik desítek let.

Do soutěžního práva Evropských společenství byla tato doktrína vtělena několika rozhodnutími Komise a rozsudkem Soudu první instance ve věci Gencor. Již v roce 1969 se Komise v rozhodnutí ve věci Dyestuffs vyjádřila v tom smyslu, že soutěžní pravidla Evropských společenství jsou aplikovatelná na všechna omezení soutěže, která ovlivňují společný trh, a není třeba zkoumat, zda tato omezení mají zdroj na území Společenství nebo mimo něj.²⁸ Stanovisko Komise tehdy podpořil také Generální advokát Mayras. Podle jeho názoru jsou evropské soutěžní předpisy aplikovatelné na taková jednání, jejichž účinek na společný trh je přímý, okamžitý, přiměřeně předvídatelný a podstatný.²⁹ Mayras v této větě de facto zformuloval test účinků.

Prvním důležitým rozhodnutím Komise, ve kterém byla použita doktrína účinků, je případ Wood Pulp. Komise tehdy zasahovala proti exportnímu kartelu neevropských výrobců celulózy, který svými cenovými dohodami zvyšoval ceny na trhu EU. Dotčené podniky nebyly na evropském území přítomné v žádné formě. Svě cenové dohody realizovaly prostřednictvím distributorů. Komise tehdy založila svou jurisdikci na doktríně účinků, konkrétně na konstatování, že účinek těchto dohod na evropský trh byl nejen přímý a podstatný, ale také zamýšlený.³⁰ Případ Wood Pulp je zajímavý nejen tím, že Komise vyšetřovala jednání čistě mimoevropských podniků, ale také tím, že v souvislosti s touto kauzou navrhl generální advokát Darmon, aby byla doktrína účinků vtělena do komunitárního práva.³¹

Evropský soudní dvůr však dosud vždy odmítl výslovně prohlásit doktrínu účinků za součást komunitárního práva a ve svých rozsudcích ve věcech ochrany hospodářské soutěže se dovolává ostatních dvou doktrín.³² Na druhou stranu však

²⁸ Dyestuffs, Úř. věst. 1969 L195/11.

²⁹ Opinion of Advocate General Mayras delivered on May 2, 1972 in ICI & others v. Commission (Dyestuffs case), 1972 ECR 619, v Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str. 154.

³⁰ Rozhodnutí Komise ze dne 19.12.1984 ve věci 29.725, Wood Pulp.

³¹ Jak uvádí autoři Van Bael a Bellis, nejen Darmon, ale i další generální advokáti (Roemer, Warner) podporují doktrínu účinků, v Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str. 156.

³² Příkladem může být případ Dyestuffs, kdy Evropský soudní dvůr namísto doktríny účinků aplikoval doktrínu ekonomického celku, viz následující výklad.

doktrínu účinků také nikdy neodmítnul, a tak především Komise s touto doktrínou dále pracuje.

Další významnou kauzou, kdy se Komise dovolala doktríny účinků, je případ Aluminium. Obsah rozhodnutí v této věci potvrzuje fakt, že Komise pro účely ochrany hospodářské soutěže zkoumá přítomnost podstatného účinku, zatímco původ vyšetřovaných podniků není z tohoto hlediska relevantní.

Doktrína účinků se uplatňuje zejména při kontrole fúzí. Podle Nařízení o fúzích (jak starého z roku 1989, tak i nového z roku 2004) má Komise jurisdikci nad spojeními „s významem pro celé Společenství“. Význam pro celé Společenství je definován na základě obratových kritérií, přičemž „obrat“ v rámci Společenství dle článku 5 odst. 1 Nařízení o fúzích zahrnuje „výrobky prodané a služby poskytnuté podnikům nebo spotřebitelům uvnitř Společenství nebo případně v daném členském státu.“ Za obchodní aktivitu postižitelnou dle Nařízení o fúzích tak může být považován již samotný prodej výrobků a služeb na společném trhu (aniž by se podnik na společném trhu v jakékoli formě nacházel). Tato konstrukce, kterou lze pracovně nazvat obratovým testem extrateritoriální jurisdikce, tak v sobě skrývá možnost aplikace Nařízení o fúzích na neevropské podniky a přitom se otevřenému přiznání takové extrateritoriální aplikace vyhýbá.

Obratový test pro dovození extrateritoriální jurisdikce Komise při kontrole fúzí vychází ze stejného principu jako obecná doktrína účinků, která se uplatňuje v mezinárodním soutěžním právu. Jak poznamenává D.G. Goyder ve své knize o evropském soutěžním právu, je proto „z tohoto pohledu těžké rozlišovat mezi testem účinků a obratovým testem.“³³

Možná také proto operuje Komise ve svých rozhodnutích s oběma koncepty dosti volně a ve své argumentaci je často spojuje. Takovou „smíšenou“ argumentací disponuje kauza Gencor, která je pro extrateritoriální aplikaci komunitárního práva při kontrole fúzí mimořádně významná. V této kauze Komise nejprve zakázala transakci mezi jihoafrickou společností Gencor a britskou společností Lornho, kterou by podniky získaly kontrolu nad jihoafrickou společností Implats. Výsledkem by podle Komise bylo kolektivní dominantní postavení těchto podniků na světových trzích s platinou a rhodiem, což by zcela jistě podstatným způsobem bránilo efektivní soutěži na společném evropském trhu.

³³ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003, str. 503.

Komise zde v podstatě ospravedlňovala svou jurisdikci oběma koncepty zároveň. Ve smyslu testu účinků, jak ji používá při kontrole všech typů ohrožení hospodářské soutěže počínaje případem Dyestuffs, argumentovala, že ačkoli se jedná o neevropské podniky, jejich spojení by mělo přímý, okamžitý a značný negativní účinek na společný trh. Ve smyslu obrátového testu, jak je ukrytý v Nařízení o fúzích, odůvodňovala své stanovisko předpokladem, že hospodářská soutěž na společném trhu by byla ohrožena obchodováním s platinou a rhodiem v míře dosahující obrátových kritérií.³⁴

Poté, co Komise neschválila fúzi výše zmíněných podniků, následovalo řízení před Soudem první instance. Jeho výsledkem byl rozsudek ve věci Gencor v. Evropská komise, ve kterém se soud postavil na stranu Komise, přičemž jednoznačně podpořil doktrínu účinků (čímž se názorově odlišil od Evropského soudního dvora, který doktrínu účinků doposud neuznal). Soud konstatoval, že aplikace Nařízení o fúzích na spojující se podniky umístěné mimo území EU není v rozporu s mezinárodním právem veřejným, pokud je předvídatelné, že připravovaná fúze bude mít bezprostřední a podstatný vliv na Společenství.³⁵

K podobné argumentační dualitě jako u případu Gencor došlo dále např. v kauze Boeing/McDonnell-Douglas. Komise zde založila svou jurisdikci nad dvěma americkými společnostmi plánujícími fúzi na tom, že obě entity překračovaly obrátová kritéria.³⁶ Komise však v této souvislosti ústy komisaře Montiho také připomněla, že Soud první instance již dříve (ve věci Gencor) uznal, že Komise má pravomoc aplikovat soutěžní právo Společenství na fúze, které mají přímý, značný a předvídatelný účinek na společný evropský trh.³⁷ Komisař se tak dovolal doktríny účinků.

Závěrem lze tedy konstatovat, že ačkoli jsou oba testy jinak definovány a jinak právně zakotveny (test účinků pramení z mezinárodního zvykového práva a evropského soudcovského práva - rozsudek ve věci Gencor v. Evropská komise, zatímco test obrátu z Nařízení o fúzích), jejich logické východisko i výsledky jsou v zásadě shodné. Oba testy v jednotlivých případech dovozují extraterritoriální

³⁴ Rozhodnutí Komise ze dne 24. 4. 1996 ve věci M.619, Gencor/Lonrho.

³⁵ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 25. 3. 1999 ve věci T-102/960, Gencor Ltd v Commission.

³⁶ Rozhodnutí Komise ze dne 30. 7. 1997 ve věci M.877, Boeing/McDonnell Douglas.

³⁷ Mario Monti: Co-operation between competition authorities – a vision for the future, The Japan Foundation Conference, Washington DC, 23 June 2000, str.2, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/00/234&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

jurisdikci Evropské komise při kontrole fúzí tím, že měří účinek fúze na společný trh. Oba testy lze tedy považovat za variaci doktríny účinků.

Také český zákon o ochraně hospodářské soutěže obsahuje pravidla, která vymezují jeho aplikaci ve vztahu k zahraničnímu jednání, a to v § 1 odst. 5 a 6. Tato ustanovení zakotvují test účinků, podle kterého se zákon vztahuje i na jednání soutěžitelů, k němuž sice došlo v cizině, které ale narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž na území České republiky.

3.3. Doktrína ekonomického celku

Nejvíce uplatňovaným východiskem pro dovozování jurisdikce nad neevropskými podniky při ochraně hospodářské soutěže je doktrína ekonomického celku. Podle doktríny ekonomického celku lze jednání dceřinné společnosti neevropské mateřské společnosti v rámci EU přisoudit právě této matce (eventuelně i jiným relevantním členům celku), což poskytuje evropským institucím nad touto matkou pravomoc. Pro dovození jurisdikce nad matkou postačí, pokud matka disponuje schopností dceru kontrolovat. Není proto třeba zkoumat, zda tuto svou moc využila či nikoli. Doktrína staví na předpokladu, že kontrola by měla být vykonávána, a proto pokud je vykonávána špatně či vůbec, za následky má být odpovědná ovládající osoba. Otázkou zůstává, do jaké míry lze na obranu matky uplatnit skutečnost, že matka nezasahovala do běžných každodenních obchodních aktivit dcery.³⁸

Doktrínu ekonomického celku poprvé uplatnil Evropský soudní dvůr ve svém rozsudku v kauze kartelu Dyestuffs na počátku 70. let 20. století. Soud se zde rozhodl nekomentovat doktrínu účinků, kterou v přecházejícím řízení na případ aplikovala Evropská komise, a jednoduše přiřkl jednání dceřinných společností na evropském trhu jejich neevropským matkám. Soud argumentoval tím, že samostatná právní subjektivita dcery nevylučuje, že matka a dcera mohou ve skutečnosti na trhu postupovat jako jeden celek.³⁹

³⁸ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003, str. 499.

³⁹ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 14.7. 1972 ve věci 48/69, ICI and others v. Commission.

3.4. Doktrína implementace

Doktrínu implementace rozvinul Evropský soudní dvůr, a to v souvislosti se svou snahou vyhnout se přímé akceptaci doktríny účinků. Podle doktríny implementace lze soutěžní právo Společenství aplikovat na jednání, které má svůj původ mimo území Společenství, ale které je na evropském území alespoň částečně implementováno (realizováno).

K demonstraci výše uvedených tvrzení ideálně poslouží již zmíněný případ Wood Pulp. V této kauze byl kartel neevropských podniků postížen Komisí za to, že svými cenovými dohodami zvýšil ceny na trhu Společenství, a to v důsledku exportu svých produktů na evropský trh prostřednictvím různých jiných subjektů. Komise dovozovala svou jurisdikci na základě doktríny účinků. Podle rozhodnutí Komise byl účinek cenových dohod uplatňovaných členy kartelu ve vztahu k distributorům celulózy přímý, podstatný a zamýšlený.⁴⁰ Výrobci se odvolali proti rozhodnutí Komise k Evropskému soudnímu dvoru s tím, že obsahovalo nesprávné posouzení teritoriální aplikace soutěžního práva Společenství (konkrétně článku 81 Smlouvy). Soud rozhodnutí Komise o postihu výrobců celulózy podpořil, nicméně v odůvodnění se uchýlil k jiné argumentaci než Komise a doktrínu účinků neaplikoval ani nekomentoval.

Soud argumentoval, že porušení článku 81 Smlouvy spočívalo v jednání, které bylo složeno ze dvou prvků. Prvním prvkem bylo vytvoření dohody a tím druhým implementace této dohody. Soud přitom vůbec nezkoumal účinek této dohody na hospodářskou soutěž na společném trhu z hlediska míry. Soud jednoduše judikoval, že výrobci implementovali (prostřednictvím třetích stran) svou dohodu o cenách do oblasti společného trhu, čímž se jejich jednání stalo evropskou záležitostí a tudíž i subjektem evropského soutěžního práva. Soud argumentoval také tím, že kdyby se jurisdikce Komise vztahovala jen na dohody uzavřené na území společenství, umožnilo by to podnikům evropské soutěžní předpisy obcházet. Podle Soudu je proto rozhodujícím faktorem pro určení jurisdikce místo, ve kterém jsou dohody, rozhodnutí či jednání ve shodě implementované.⁴¹

⁴⁰ Rozhodnutí Komise ze dne 19.12.1984 ve věci 29.725, Wood Pulp.

⁴¹ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 31.3.1993 ve věci C-129/85, Ahlstrom and others v. Commission.

Někteří odborníci se domnívají, že Evropský soudní dvůr v doktríně implementace v podstatě v omezené míře přijal princip účinků, který je plně rozvinut v doktríně účinků.⁴²

3.5. Závěr

Tato kapitola představila tři doktríny, na nichž Evropská komise a evropské soudy zakládají svou pravomoc chránit hospodářskou soutěž na společném evropském trhu před podniky, jejichž sídlo se nachází mimo území Společenství. Z výkladu je zřejmé, že v oblasti kontroly fúzí uplatňuje Komise zejména doktrínu účinků. Tu však dosud zcela neuznal Evropský soudní dvůr, který raději operuje s doktrínou ekonomického celku a doktrínou implementace. Skutečnost, že evropské orgány nejsou konzistentní v hledání pramenů své extraterritoriální jurisdikce, oslabuje kohezi, efektivnost a důvěryhodnost evropského soutěžního práva. Dle názoru odborníků je z tohoto hlediska žádoucí, aby evropské instituce co nejdříve zaujaly pevný a konzistentní postoj. Domnívám se, že zejména v oblasti kontroly fúzí existuje jasné odůvodnění pro plnou akceptaci doktríny účinků. Tento názor sdílím s D.G. Goyderem.⁴³ Rozsudek Soudu první instance ve věci Gencor může být považován za první krůček na cestě k jasnému přijetí doktríny účinků evropskými soudy.

⁴² Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str. 158.

⁴³ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003, str. 504.

4. Související problémy

4.1. Úvod

Předcházející kapitola se zabývala tím, jakým způsobem dovozuje Evropská komise svou extrateritoriální jurisdikci. To je však jen jeden z faktorů, které komplikují extrateritoriální aplikaci komunitárního práva při kontrole fúzí. Tato část práce nastíní další problémy, které čekají na svá řešení.

4.2. Jurisdikční konflikt

Nehledě na to, jakou doktrínou obhájí Komise svou extrateritoriální jurisdikci, zejména při vyšetřování a výkonu rozhodnutí vyvstávají ještě zásadnější praktické problémy. Extrateritoriální jurisdikce *de iure totius* ve chvíli své faktické realizace nevyhnutelně naráží na svrchovanou jurisdikci jiného suveréna. To se může projevat různými formami, v první řadě hrozí narušení jeho výsad a právních předpisů.

Informace nezbytné pro posouzení případu fúze neevropských podniků se zpravidla nacházejí mimo území Společenství – na území cizího státu a úředníci Komise tam nemohou jednoduše přijet a bez souhlasu příslušných úřadů provádět v této cizí jurisdikci vyšetřování. Také lze těžko očekávat, že podniky budou reagovat na žádosti Komise o poskytnutí informací, zvláště když s jejichž neposkytnutím není spojena žádná sankce a když se navíc často jedná o obchodně citlivé informace. Podniky jsou navíc pod ochranou svého státu. A i kdyby se Komisi podařilo potřebné důkazy shromáždit a na jejich základě učinit rozhodnutí, jeho výkon na cizím území si lze jen těžko představit bez spolupráce s úřady, do jejichž „domácí“ jurisdikce příslušné podniky patří.

4.3. Limity národního soutěžního práva

Národní soutěžní právo má své limity nejen jurisdikční. Některé státy nemají soutěžní právo rozvinuté na takové úrovni, která by postihovala všechna jednání, která poškozují hospodářskou soutěž. Tím však ohrožují soutěž nejen na svém území. Státy také často postrádají představy v případech, kdy problémy přesahují hranice

států, a nejsou tak dostatečně schopné některá nežádoucí jednání identifikovat a postihnout. Nelze opomenout ani fakt, že státy jsou ve vztahu ke globálním společností stále slabšími hráči.⁴⁴

Všechna tato omezení komplikují efektivní spolupráci mezi soutěžními úřady, a tak i extraterritoriální aplikaci komunitárního práva při kontrole fúzí.

4.4. Multijurisdikční přezkum a rozdílnost práv

Velkým problémem, který trápí zejména podniky, je multijurisdikční přezkum fúzí. Pokud chtějí fúzovat velké podniky, jejichž obchodní aktivity se odehrávají na více trzích, musejí svou fúzi notifikovat a podstupovat zdlouhavá řízení třeba i u desítek soutěžních úřadů. Jediné záporné stanovisko přitom způsobí, že se fúze nemůže uskutečnit. To samozřejmě nesmírně zvyšuje riziko a náklady takových transakcí a svým způsobem to také brzdí rozvoj mezinárodního obchodu.

S multijurisdikčním přezkumem fúzí je však spojen ještě jeden, zásadní problém - rozdílnost procesních i hmotných soutěžních norem v jednotlivých státech. Státy mají různé procesní lhůty, na podniky mají různé procesní požadavky a jinak také hodnotí jednání podniků, neboť jejich pojetí ochrany hospodářské soutěže se liší. Výsledkem rozdílné právní úpravy jsou časově i meritorně rozdílná rozhodnutí, která mohou být v extrémních případech vnímána dokonce jako nepřátelský politický akt cizího státu. Soutěžní úřad, který rozhoduje později, se navíc může dostat pod nepříjemný tlak.

4.5. Případ GE/Honeywell

Tuto skupinu problémů lze dobře ilustrovat na případu GE/Honeywell, kdy byla fúze mezi americkými podniky General Electric a Honeywell posuzována v řízení před Evropskou komisí a zároveň před Antitrustovým oddělením Ministerstva spravedlnosti USA. 2. května 2001 dospěli američtí úředníci a zmíněné podniky k dohodě, která stanovovala podmínky, za nichž se může fúze uskutečnit, aniž by ohrožovala hospodářskou soutěž. Společnost Honeywell se ve smlouvě zavázala, že se zbaví výroby motorů pro helikoptéry. Zástupci Ministerstva

⁴⁴ ONDREJOVÁ, Dana: *Přeshraniční fúze a tzv. národní šampióni*, Právní fórum, 1/4, 2007, str.4.

spravedlnosti USA se domnívali, že toto vertikální spojení bude prospěšné pro spotřebitele, neboť společnostem General Electric a Honeywell umožní nabízet kvalitnější výrobky a služby za nižší ceny. V tom podle amerických odborníků spočívá podstata soutěže.⁴⁵

O dva měsíce později, 3. července 2001, však Evropská komise označila fúzi za neslučitelnou se společným trhem a zakázala ji.⁴⁶ Evropští úředníci od fúze sice také očekávali růst efektivity a v první fázi pokles cen, avšak shledali, že spojení by znevýhodnilo jiné soutěžitele na trhu, neboť by byl omezen přístup na trh. Slábnoucí konkurence by podle Komise nakonec v dlouhodobém horizontu vedla ke zvýšení cen. Evropští a američtí úředníci tedy na základě podobného zhodnocení situace na dotčených trzích dospěli k rozdílným závěrům. Poradce ministra spravedlnosti USA Charles A. James se o vzniklé situaci vyjádřil v tom smyslu, že americké antimonopolní právo chrání spotřebitele, zatímco evropské soutěžní právo chrání soutěžitele.⁴⁷ Tento výrok je trefnou abstrakcí skutečnosti. Evropské soutěžní právo je silně namířeno proti ujednáním, která mohou významně omezit přístup soutěžitelů na trh. Americké soutěžní právo však takové ujednání považuje za nežádoucí jen v případech, kde je zřejmé, že ke snížení soutěže skutečně dojde.⁴⁸ V některých případech tak upřednostňuje krátkodobý zájem spotřebitelů před zájmem soutěžitelů. Komise se tak zdá být přísnějším soudcem, obětí však někdy bývá všeobecný prospěch ze zvýšené efektivity a investic do vývoje.

Tento rozdílný akcent se promítá i do skutečnosti, že se v USA a Evropě poněkud liší posuzovací kritéria pro hodnocení vlivu spojení na hospodářskou soutěž. V USA se používá test podstatného snížení soutěže (*substantial lessening of competition test* – SLC test) zatímco Evropská komise aplikuje test podstatného narušení účinné soutěže (*significant impediment to effective competition test* - SIEC test).

Ke kontradiktorním závěrům však může docházet nejen z důvodu rozdílně normativně stanovených kritérií, ale rozhodnutí mohou odrážet určité soutěžně

⁴⁵ Výrok Ch.A.Jamese k rozhodnutí Evropské komise ve věci GE/Honeywell, Immediate Release z 3. července 2001, <http://www.usdoj.gov/opa/pr/2001/July/303at.htm>. a Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str.175.

⁴⁶ Rozhodnutí Komise ze dne 3. července 2001 ve věci M.2220, GE/Honeywell http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/cases/decisions/m2220_en.pdf

⁴⁷ Výrok Ch.A.Jamese k rozhodnutí Evropské komise ve věci GE/Honeywell, Immediate Release z 3. července 2001, <http://www.usdoj.gov/opa/pr/2001/July/303at.htm>.

⁴⁸ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003, str.510.

politické posouzení, které chrání národní zájmy a nemusí záměrně zohledňovat dopady fúzí mimo vlastní hranice.⁴⁹

Ke skutečnosti, že evropští a američtí úředníci někdy dospějí k rozdílným závěrům, však kromě rozdílného pojetí ochrany hospodářské soutěže přispívají i další faktory. Zaprvé, řízení před oběma soutěžními úřady se v několika ohledech dosti liší. Ministerstvo spravedlnosti USA požaduje po firmách nejprve jen stručnou dokumentaci, po které může následovat žádost o velmi podrobné informace. Evropská komise naopak od podniků vyžaduje velké množství informací již od počátku zkoumání případu. Zadruhé, v USA potřebují zástupci soutěžního úřadu k zastavení fúze asistenci soudů a musí být připraveni předkládat mu ve stanovených lhůtách relevantní důkazy. Úředníci Komise však pomoc soudů k zákazu fúze nepotřebují. Z toho mj. vyplývá, že se značně různí oficiální požadavky na poskytování informací ve vztahu k posuzovaným společnostem.

4.6. Závěr

Evropská komise se tedy při extraterritoriální aplikaci komunitárního práva kontroly fúzí musí vyrovnávat s celou řadou problémů a překážek, které mají právní povahu. Jedná se zejména o jurisdikční konflikt, limity národního soutěžního práva, multijurisdikční přezkum a rozdílnost práv. K těmto přistupuje ještě faktor ekonomický. Vzhledem k rozdílné struktuře trhů lze očekávat, že se účinky tytéž fúze na různé trhy budou více či méně lišit. Rozdílná rozhodnutí soutěžních úřadů tak nemusí vyplývat jen z odlišných právních východisek či analytických metod, nýbrž z odlišné tržní reality, na kterou se úřady snaží reagovat adekvátními opatřeními.

K takovým rozdílným efektům dochází často při spojování velkých farmaceutických a chemických firem.⁵⁰ Evropská komise a americké soutěžní úřady tak musely uložit podnikům rozdílná opatření například v případě fúze Dow Chemical/Union Carbide.⁵¹

⁴⁹ DREXL, Josef: *Kontrola fúzí v budoucím mezinárodním kartelovém právu*, v TICHÝ, Luboš (ed.): *Fúze a akvizice v českém, evropském a německém právu*, PF UK a LMU Mnichov, Praha, 2007, str. 144-145.

⁵⁰ Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str. 175-176.

⁵¹ Rozhodnutí Komise ze dne 3. května 2000 ve věci M.1671, Dow Chemical/Union Carbide.

5. Bilaterální spolupráce

5.1. Úvod

Předcházející kapitola představila několik zásadních problémů, které vznikají při extraterritoriální aplikaci komunitárního práva při kontrole fúzí, zejména jurisdikční konflikt a rozdílnost hmotně-právních a procesně-právních úprav. Evropská komise se snaží těmto problémům předcházet, přičemž velkou roli v tomto procesu hraje bilaterální spolupráce. Jak poznamenal komisař pro soutěžní politiku Mario Monti: „*Bilaterální spolupráce ještě nikdy nebyla tak aktuální.*“⁵² Komise je v kontaktu se soutěžními úřady desítek zemí. S některými státy se podařilo vzájemnou spolupráci upravit smluvně.

5.2. EU – USA

V roce 1991 uzavřela Evropská komise s vládou USA Dohodu o používání jejich právních předpisů o hospodářské soutěži (*EU/US Competition Cooperation Agreement*, dále jen „Dohoda o spolupráci s USA“). Smlouva však musela být dodatečně (v roce 1995) ještě schválena Radou EU, neboť Soudní dvůr shledal, že Komise nebyla k uzavření takové dohody oprávněna. Jak praví článek 1 Dohody o spolupráci s USA, účelem smlouvy je rozvoj spolupráce a koordinace mezi stranami a snížení rozdílů v aplikaci soutěžního práva nebo alespoň dopadů takové rozdílnosti.⁵³ Evropská komise na základě této smlouvy spolupracuje se dvěma vrcholnými úřady USA na ochranu hospodářské soutěže – s Antitrustovým oddělením ministerstva spravedlnosti USA a Federální komisí pro obchod.

Notifikace

Jedním z nejdůležitějších momentů, které Dohoda o spolupráci s USA do vzájemných vztahů zavádí, je princip notifikace. Podle tohoto principu oznámí každá smluvní strana druhé straně každý případ, kdy si její orgány na ochranu hospodářské

⁵² Mario Monti: Cooperation between competition authorities – a vision for the future, The Japan foundation conference, Washington DC, 23 June 2000.

⁵³ Dohoda mezi vládou Spojených států amerických a Komisí Evropských společenství o používání jejich právních předpisů o hospodářské soutěži, Úř. věst. L 95, 27.4.1995, str.47-52.

soutěže uvědomí, že její „činnosti vedoucí k prosazení pravidel hospodářské soutěže“ by mohly ovlivnit důležité zájmy druhé smluvní strany. Článek II Dohody o spolupráci s USA, který se režimu oznamování věnuje, obsahuje demonstrativní výčet činností, které mají být považovány za ony „činnosti vedoucí k prosazení pravidel hospodářské soutěže“. Dle tohoto výčtu bude potřebné oznámit mj. činnosti, které se zaměřují na (nebo směřují proti) fúzi nebo akvizici, při nichž jeden nebo několik účastníků příslušného úkonu nebo společnost kontrolující jednoho či několik účastníků příslušného úkonu je společnost založená či organizovaná podle práva druhé smluvní strany nebo některého z jejích států či členských států. Do této vybrané skupiny činností zahrnuje smlouva také chování, jež by mělo být vyžádáno, podporováno či schváleno druhou smluvní stranou, a soudní opatření, která v podstatných souvislostech požadují či zakazují jednání na území druhé smluvní strany.⁵⁴

Pokud jde o fúze nebo akvizice, u nichž právní předpisy vyžadují oznámení orgánům na ochranu hospodářské soutěže, mají Spojené státy americké podle článku II odst. 3 Dohody o spolupráci s USA povinnost učinit oznámení Komisi nejpozději v době, kdy si americké orgány na ochranu hospodářské soutěže vyžádají od vyšetřované společnosti doplňující informace či dokumentaci, týkající se dané transakce. Oznamovací povinnost vzniká dále v případech, kdy je podána stížnost na určitou transakci orgány na ochranu hospodářské soutěže. Pokud je to možné, měla by být Komise notifikována s dostatečným předstihem též před zápisem rozhodnutí o udělení souhlasu s fúzí či akvizicí, aby bylo případně ještě možné vzít v úvahu její stanovisko.

Obdobně Komise má povinnost notifikovat příslušné orgány USA v případech, kdy je v Úředním věstníku zveřejněno oznámení o transakci (k čemuž dochází za předpokladu, že se na oznámené spojení vztahuje Nařízení o fúzích) a také pokud je zahájeno řízení o navrhované transakci. Řízení Komise zahájí, jestliže zjistí, že oznámené spojení spadá do působnosti Nařízení o fúzích a vyvolává vážné pochybnosti o své slučitelnosti se společným trhem. Evropská komise by měla učinit oznámení vůči USA s dostatečným předstihem před přijetím rozhodnutí v daném případě, aby bylo umožněno vzít v úvahu stanovisko amerických úřadů na ochranu hospodářské soutěže.⁵⁵ Vzhledem k relativně krátkým procesním lhůtám, které

⁵⁴ Článek II odst. 2. písm. c) – e) Dohody o spolupráci s USA

⁵⁵ Článek II odst. 3 Dohody o spolupráci s USA

poskytuje Nařízení o fúzích, je však praktická možnost zohlednit americká stanoviska časově dosti omezena.

Antitrustové oddělení Ministerstva spravedlnosti USA i Evropská komise obdrží ročně desítky notifikací od druhé smluvní strany, přičemž většina oznámení se týká právě případů fúzí.⁵⁶

Výměna informací

Evropská komise a vláda USA se ve smlouvě shodly také na tom, že je v jejich společném zájmu poskytovat si informace, které usnadní účinné použití jejich příslušných právních předpisů o hospodářské soutěži nebo napomohou lepšímu vzájemnému pochopení hospodářských podmínek a teorií významných pro činnosti vedoucí k prosazení pravidel hospodářské soutěže. Na podporu uvedených společných zájmů se příslušní úředníci orgánů na ochranu hospodářské soutěže setkávají nejméně dvakrát ročně. Tato setkání pak využívají k diskuzi o různých záležitostech, které se týkají politiky hospodářské soutěže, např. o uvažovaných změnách priorit či jiných otázkách oboustranného zájmu, týkajících se použití právních předpisů o hospodářské soutěži. Úředníci si také mají vyměňovat informace o aktuálním vývoji, zejména o probíhajících řízeních a o zjištěných protisoutěžních činnostech významných pro druhou smluvní stranu.⁵⁷

Obě strany mají povinnost si navzájem na žádost sdělit veškeré relevantní informace, které mají k dispozici, pokud tomu nebrání právní předpisy nebo skutečnost, že příslušné informace byly získány v průběhu šetření od vyšetřovaných podniků. Tyto tzv. „obchodní“ informace může Komise poskytnout americkým úřadům pouze se souhlasem dotčené společnosti. Opačný postup by porušoval článek 17 Nařízení o fúzích, podle kterého je možné využít získané informace jen pro účely příslušné žádosti, kontroly nebo slyšení. Bez souhlasu podniků může Komise poskytnout pouze tzv. „agenturní“ informace, tedy informace, které se vztahují k procesu vyšetřování.

⁵⁶ Viz např. Report from the Commission to the Council and the Parliament on the application of the agreements between the European Communities and the Government of the United States of America and the Government of Canada regarding the application of their competition laws, 29.1.2002, COM(2002) 45.

⁵⁷ Článek III Dohody o spolupráci s USA

Právní předpisy USA informace do dvou typů nerozlišují a zakazují sdílení jakýchkoli informací bez souhlasu dotčených podniků. Americký zákon o mezinárodní pomoci při ochraně hospodářské soutěže⁵⁸ navíc umožňuje poskytování informací pouze na recipročním principu, což nelze zejména kvůli režimu článku 17 Nařízení o fúzích využít ve vztahu k Evropské unii.⁵⁹ Evropská komise však může získat informace od americké strany podle jiného, obecného předpisu o mezinárodní soudní pomoci.⁶⁰ Rozsah informací, které je možné za těchto limitujících okolností sdílet, pochopitelně neposkytuje podmínky pro takovou diskuzi, která by byla dostatečně konkrétní a měla tak potenciál zanalyzovat a vyřešit názorové rozdíly na daný případ.⁶¹

Podniky jsou proto ze strany soutěžních úřadů vždy stimulovány k tomu, aby udělily souhlas s poskytováním informací a aby umožnily Evropské komisi a Antitrustovému oddělení činit v průběhu šetření některé kroky společně, např. interview se zástupci podniků za účasti úředníků z obou soutěžních úřadů nebo společně sestavený dotazník pro firmy. Pro podniky může být udělení souhlasu výhodné, neboť významně zvyšuje naději na brzké konsensuální vyřešení případu, což může uspořit náklady na případné soudní řízení. Pokud se Evropská komise a Antitrustové oddělení Ministerstva spravedlnosti USA navíc shodnou na podmínkách, za kterých fúzi schvalují, podnikům to může ušetřit mnoho komplikací. Na druhou stranu však souhlas s poskytnutím důvěrných informací dalším osobám zvyšuje riziko, že citlivé informace „prosáknou“ ke konkurentům či veřejnosti. Více informací v rukou více soutěžních úřadů může také zvýšit množství požadavků kladených na podniky. Uniklé informace mohou být využity také v jiných civilních řízeních v neprospěch příslušné firmy.⁶²

Také proto je jedním ze základních požadavků Dohody o spolupráci s USA závazek každé ze smluvních stran, že bude zachovávat v nejvyšší možné míře důvěrnost veškerých informací poskytnutých jí důvěrně druhou stranou a že zabráni

⁵⁸ US International Antitrust Enforcement Assistance Act of 1994

⁵⁹ Naopak ve vztahu USA například k Austrálii tento reciproční režim výměny informací funguje, neboť to umožňují australské právní předpisy.

⁶⁰ Assistance to foreign and international tribunals and to litigants before such tribunals, § 1782 Judiciary and Judicial Procedure, 28 US Code collection.

⁶¹ Mezi informace, které nepatří to důvěrného režimu, může patřit například načasování jednotlivých procesních kroků či analýzy trhu, které jsou založené na veřejně přístupných datech.

⁶² Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str. 166.

v nejvyšším možném rozsahu každému pokusu o odhalení informací tohoto druhu třetími osobami, které nejsou zmocněny stranou, která poskytla informace.⁶³

Výměna informací mezi evropským a americkým úřadem probíhá formou pravidelných telefonních konzultací, e-mailů a výměny dokumentů. Dochází však i k setkáním na vysoké úrovni úřednické hierarchie.

Jak uvádí jedna ze zpráv Komise, informační spolupráce evropské a americké strany na případech fúzí dosáhla již na konci 90. let takové frekvence, že se žádosti podnikům o souhlas s poskytováním informací druhé straně staly rutinní záležitostí.⁶⁴

Spolupráce a koordinace

Článek IV Dohody o spolupráci s USA upravuje postup orgánů na ochranu hospodářské soutěže při vzájemné spolupráci a koordinaci. Smluvní strany se zejména mohou dohodnout, že je v jejich oboustranném zájmu, aby své činnosti koordinovaly, neboť to může zvýšit účinnost jejich postupů k prosazení pravidel hospodářské soutěže.

Při zvažování, zda budou svůj postup koordinovat, by smluvní strany měly přihlídnout zejména k tomu, zda vzájemná koordinace zvýší efektivitu řízení, dále k reálné možnosti orgánů na ochranu hospodářské soutěže obou smluvních stran získat relevantní informace, ke vlivu dané koordinace na schopnost obou smluvních stran dosáhnout cílů řízení a nakonec také k možnosti omezit náklady vyšetřovaných podniků. V případě, že se strany dohodnou na koordinovaném postupu, mají podle smlouvy povinnost uskutečňovat své procesní kroky neodkladně a pokud možno v souladu se záměry sledovanými druhou stranou. Účast na kooperačních činnostech může být přítom kdykoli na základě příslušného oznámení druhé smluvní straně ukončena.⁶⁵

Spolupráce Evropské komise a úřadů USA se soustřeďuje zejména do tří oblastí. Strany se snaží najít porozumění v otázce definice trhů (výrobního a geografického), v hodnocení efektů zkoumané operace na dané trhy a v tom, zda jsou

⁶³ Článek VIII odst.2 Dohody o spolupráci s USA

⁶⁴ Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the application of the Agreement between the European Communities and the Government of the United States of America regarding the application of their competition laws, 4.10.2000, COM(2000) 618, str. 3.

⁶⁵ Článek IV Dohody o spolupráci s USA

opatření navrhovaná druhou stranou přiměřená k rozptýlení obav z ohrožení hospodářské soutěže.⁶⁶

Příkladů hladké spolupráce na případech fúzí je mnoho. Např. v kauze Solvay/Montedison-Ausimont dospěli evropští a američtí odborníci konzultacemi ke shodě na definici trhu i ohledně opatření, která měla být podnikům uložena. Během šetření byla několikrát využita telefonní konference všech zúčastněných stran (Evropská komise, úřady USA, podniky). Podobně úspěšně se dařilo postupovat např. v případě fúze společností Bayer a Aventis Crop Science.⁶⁷

Princip tradiční zdvořilosti

Článek VI obsahuje pravidla tzv. tradiční zdvořilosti (*traditional comity*), která by měla zabránit konfliktům při činnostech vedoucích k prosazení pravidel hospodářské soutěže. Princip tradiční zdvořilosti obecně znamená, že stát by měl při výkonu svých práv zohledňovat důležité zájmy druhého státu a ten by se měl na oplátku chovat obdobně. Smluvní strany Dohody o spolupráci s USA by tedy měly ve všech stádiích svých činností brát zřetel na důležité zájmy druhé smluvní strany, a to zejména při rozhodování, zda zahájit šetření či řízení, při rozhodování o jeho rozsahu a o povaze právních prostředků či zvažovaných sankcí. Při hledání kompromisů by pak smluvní strany měly zvážit celou řadu faktorů, zejména relativní význam a efekty zkoumané fúze pro obě strany.⁶⁸

Princip tradiční zdvořilosti byl ve vzájemných vztazích Ministerstva spravedlnosti USA a Evropské komise aplikován např. v kauze Boeing/McDonnell Douglas. Během řízení o plánované fúzi těchto dvou amerických společností se projevil rozdíl mezi evropským a americkým pojetím kontroly fúzí. Američané fúzi podporovali, neboť mohla zvýšit efektivitu, investice do výzkumu a vývoje, a napomohla by zejména konsolidaci amerického leteckého obranného průmyslu. Evropané se ale oprávněně obávali snížení hospodářské soutěže, neboť spojením společnosti Boeing a McDonnell Douglas by se posílilo již tak dominantní postavení společnosti Boeing na trhu letadel.

⁶⁶ Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the application of the Agreement between the European Communities and the Government of the United States of America regarding the application of their competition laws, 4.10.2000, COM(2000) 618, str. 3.

⁶⁷ Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str. 173.

⁶⁸ Články IV – VI Dohody o spolupráci s USA

Přesto se případ nakonec podařilo vyřešit konsensuálně. Obě strany si dle režimu Dohody o spolupráci s USA vyměnily své odůvodněné žádosti o zohlednění svých důležitých zájmů druhou stranou. Evropská komise vzala v úvahu zájem USA na konsolidaci obranného průmyslu a dojednala se společností Boeing velké množství podmínek, které jí nakonec umožnilo prohlásit fúzi za slučitelnou se společným trhem. Úřady USA zase ve svém rozhodnutí zohlednily obavy Evropské komise o zachování účinné hospodářské soutěže na trhu velkých civilních letadel.⁶⁹

Princip aktivní zdvořilosti

Článek V zahrnuje pravidla tzv. aktivní zdvořilosti (*positive comity*). Princip aktivní zdvořilosti se uplatňuje v případech, kdy dochází k protisoutěžnímu jednání na území jedné smluvní strany, které nepříznivě ovlivňuje důležité zájmy druhé smluvní strany a ta nemůže tyto své zájmy sama účinně chránit. Zejména neexistence či nedostatek důkazů ohrožení hospodářské soutěže na jejím vlastním trhu (území) může vylučovat dovození její extraterritoriální jurisdikce nebo v lepším případě „jen“ značně stěžovat vyšetřování a postih dotčených podniků. Dle principu aktivní zdvořilosti by v takovém případě měla první smluvní strana na žádost druhé smluvní strany jednat ve prospěch ochrany zájmů druhé strany. Z (nejen) právní logiky věci však vyplývá, že k takovému „zdvořilému“ jednání přistoupí první strana v zásadě jen v případech, kdy příslušné „protisoutěžní“ jednání porušuje také její právní předpisy. Nelze očekávat, že by státní struktury postihovaly své podniky, pokud by to mělo přinést prospěch jen cizím soutěžitelům.

Aplikaci principu aktivní zdvořilosti může bránit rozdílnost práv. Jak bylo rozvedeno v kapitole 4.5. (případ GE/Honeywell), americké soutěžní právo nepostihuje omezení přístupu na trh vznikající vertikálními fúzemi tak důsledně jako evropské Nařízení o fúzích. Některé fúze tohoto typu dokonce považuje za prospěšné pro spotřebitele. Režim aktivní zdvořilosti by tak v případě žádosti Evropské komise v obdobné věci nemusel fungovat. Je pravděpodobné, že americké úřady by odmítly podobnou fúzi zakázat aniž by existovaly důkazy o tom, že fúze významně omezí hospodářskou soutěž na území USA.

⁶⁹ Rozhodnutí Komise ze dne 30. 7. 1997 ve věci M.877, Boeing/McDonnell Douglas.

Princip aktivní zdvořilosti je inkorporován v článku V Dohody o spolupráci s USA. Podle něj může jedna smluvní strana požadovat, aby orgány na ochranu hospodářské soutěže druhé strany učinily taková opatření, která by zamezila protisoutěžnímu jednání na území druhé strany, které ovlivňují důležité zájmy první strany. Oznámení o těchto skutečnostech musí být co nejkonkrétnější a musí zahrnovat nabídku dalších informací a jiné spolupráce, které je oznamující strana schopna poskytnout. Informovaná smluvní strana pak sama zváží, zda zahájí postup vedoucí k prosazení pravidel hospodářské soutěže nebo zda rozšíří již probíhající řízení. Pokud se informovaná strana rozhodne jednat, měla by o přijatém rozhodnutí a případném dalším postupu informovat stranu oznamující. Dohoda nijak neomezuje volné uvážení stran ani právo oznamující strany podniknout samostatné kroky k ochraně svých zájmů.⁷⁰

Úprava vztahů aktivní zdvořilosti mezi EU a USA, kterou zakotvil článek V Dohody o spolupráci s USA, byla v roce 1998 dále prohloubena Dohodou o používání zásad aktivní zdvořilosti (*EC/US Positive Comity Agreement*, dále jen „Dohoda o aktivní zdvořilosti“).⁷¹ Dohoda o aktivní zdvořilosti dává orgánům pro hospodářskou soutěž smluvních stran možnost dohodnout se na tom, že orgány pro hospodářskou soutěž oznamující (dožadující) strany odloží nebo pozastaví již připravené nebo zamýšlené činnosti k prosazení právních předpisů po dobu projednávání činností k prosazení právních předpisů informovanou (dožadovanou) stranou.⁷²

Princip aktivní zdvořilosti dle článku V Dohody o spolupráci s USA byl však dosud využit pouze jednou, a to americkou stranou v roce 1997. Ministerstvo spravedlnosti USA požádalo Evropskou komisi o prošetření možného protisoutěžního jednání evropských aerolinek, které poškozovalo zájmy některých, nejen amerických soutěžitelů. Stížnost se týkala počítačového rezervačního systému Amadeus, jehož majiteli byly společnosti Air France, SAS, Iberia, Lufthansa a Continental a který díky své dominantní pozici omezoval v některých státech EU přístup americké společnosti Sabre - poskytovatele rezervačního systému - na trh. Podmínka porušení předpisů dožádané strany byla splněna, a tak Evropská komise v reakci na žádost

⁷⁰ Článek V Dohody o spolupráci s USA

⁷¹ Dohoda mezi Evropskými společenstvími a vládou Spojených států amerických o používání zásad aktivní zdvořilosti při prosazování jejich pravidel hospodářské soutěže, Úř. věst. L 173, 18.6.1998, str. 28-31.

⁷² Článek IV Dohody o aktivní zdvořilosti

americké strany zahájila šetření. V roce 1999 pak zveřejnila Rozhodnutí o námitkách proti jednání zmíněných evropských aerolinek, zejména proti Air France. Řízení skončilo v roce 2000 dohodou mezi Air France a americkou společností Sabre.

Jak bylo nastíněno na začátku této kapitoly, uplatňování principu aktivní zdvořilosti mohou bránit národní zájmy. Případ Sabre/Amadeus však ukázal, že národní zájmy mohou svým způsobem k realizaci smluv i stimulovat. Šéf Generálního ředitelství Evropské komise pro hospodářskou soutěž Alexander Schaub přiznal, že prošetření americké žádosti ve věci Sabre/Amadeus proběhlo záměrně v prioritním režimu, neboť si Evropská komise byla vědoma, že pokud americkou žádost efektivně vyřeší, může to silně ovlivnit způsob, jakým bude v budoucnu americká strana ochotná pomoci zase Evropanům.⁷³ Reciproční povaha euro-amerických smluv tedy stimuluje k jejich dodržování.

Princip aktivní zdvořilosti dle článku V Dohody o spolupráci s USA byl tedy využit pouze jednou, Dohoda o aktivní zdvořilosti zatím nenašla praktické uplatnění žádné. Příčinou tohoto minimálního využití smluvních ustanovení je skutečnost, že jak Evropská komise tak soutěžní úřady USA se již automaticky snaží zohledňovat zájmy druhé strany. Například úřady USA v několika případech odložily své rozhodnutí do doby, než také Komise ukončila svá šetření, což následně umožnilo dosáhnout shody na tom, jaká opatření budou podnikům uložena. Formálního dovolání se smluv tedy není třeba - ke „zdvořilostnímu“ jednání dochází již v rámci zavedeného režimu spolupráce. Oficiální webové stránky Evropské komise uvádí jako další důvod nevyužívání smluv o aktivní zdvořilosti skutečnost, že společnosti se samy přihlašují u těch soutěžních úřadů, o kterých se domnívají, že jim nejspíše přísluší řešit daný případ. Motivem tohoto jednání nemůže být nic jiného než snaha o co nejrychlejší a nejhladší řešení.⁷⁴

Spolupráce mezi EU a USA při ochraně hospodářské soutěže byla dále prohloubena v roce 1999, kdy se obě strany dohodly na textu, který rozváděl a konkretizoval režim reciproční přítomnosti úředníků smluvních stran při některých úkonech v řízení, který již fungoval na základě Dohody o spolupráci s USA. Tento nový text – Administrativní opatření o přítomnosti (*Administrative Arrangements on Attendance*) tedy není novou smlouvou. Na základě tohoto ujednání se mohou

⁷³ GOYDER, D.G.: EC Competition Law, Oxford University Press, Oxford, 2003, str. 510.

⁷⁴ <http://ec.europa.eu/comm/competition/international/bilateral/usa.html>, 2.dubna 2008

američtí úředníci na žádost účastnit jako pozorovatelé slyšení a řízení před Evropskou komisí, pokud se případ dotýká amerických zájmů. Podobně mohou být úředníci Komise přítomni na řízení před americkými úřady na ochranu hospodářské soutěže. Souhlas s takovou přítomností však musí udělit vyšetřovaný podnik. Nové opatření bylo poprvé využito již v prosinci roku 1999, kdy se zástupci Federální komise pro obchod zúčastnili slyšení před Komisí ve věci fúze společností BOC a Air Liquide.⁷⁵ Od té doby bylo Administrativní opatření o přítomnosti využito ještě několikrát, a to v případech fúzí BOC/Air Liquide, TimeWarner/EMI, AOL/TimeWarner, WorldCom MCI/Sprint, GE/Honeywell a Alcoa/Reynolds.

V říjnu roku 1999 bylo dále na výročním bilaterálním setkání Evropské komise, Antitrustového oddělení ministerstva spravedlnosti USA a Federální komise pro obchod v Bruselu rozhodnuto o vytvoření euro-americké pracovní skupiny, jejímž hlavním úkolem má být prohloubení transatlantické spolupráce při kontrole globálních fúzí, kterých stále přibývá. Odborníci z Evropské unie a USA totiž dospěli k závěru, že ačkoli vzájemná spolupráce funguje dobře, je třeba se speciálně zaměřit právě na dynamickou oblast globálních fúzí.⁷⁶

V roce 2002 se dokumenty euro-americké spolupráce rozšířily o další text, který nese název Nejlepší metody spolupráce při vyšetřování fúzí (*Best practices on cooperation in merger investigations*, dále jen „Nejlepší metody“). Účelem tohoto nezávazného dokumentu, na jehož tvorbě se zasloužila zejména výše zmíněná euro-americká pracovní skupina, je dosažení strukturovaného systému spolupráce mezi Evropskou komisí a soutěžními úřady USA. Dokument poskytuje smluvním stranám návod, jak při vyšetřování jednotlivých fúzí vytvořit konkrétní plán společného postupu. Nejlepší metody zavádějí takové instituty a efektivní postupy, které mají zabránit konfliktům a nedorozuměním a přispět k dosažení shodných závěrů. Na začátku vyšetřování fúze má dojít ke jmenování kontaktní osoby, která bude zodpovědná za koordinaci spolupráce všech zúčastněných stran. Vedoucí soutěžních úřadů se dále mají snažit shodnout na rozvrhu postupu řízení, na jakémsi jízdním řádu. Dokument dokonce vyjmenovává celou řadu konkrétních momentů řízení, ve kterých by mělo dojít ke schůzkám a konzultacím. Doporučena je dále vzájemná

⁷⁵ Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the application of the Agreement between the European Communities and the Government of the United States of America regarding the application of their competition laws, 4.10.2000, COM(2000) 618.

⁷⁶ Tamtéž.

účast při jednáních a těsná koordinace při vyjednávání o opatřeních, která mají být podnikům uložena.⁷⁷

V roce 2003 uzavřela Evropská unie s USA Dohodu o vzájemné právní pomoci, která může také přispět ke spolupráci při ochraně hospodářské soutěže. Na základě Dohody o vzájemné právní pomoci mohou smluvní strany v rámci vyšetřování požádat o poskytnutí informací o bankovních účtech. Smlouva zavádí efektivnější režimy vzájemné spolupráce, např. společné vyšetřovací týmy či videokonference.⁷⁸ Současně byla mezi EU a USA uzavřena též Extradíční smlouva, která je však pro oblast euro-americké spolupráce ve sféře ochrany hospodářské soutěže jen málo využitelná, neboť některé státy EU neznají trestní odpovědnost za delikty proti hospodářské soutěži.⁷⁹

Jak je z výkladu zřejmé, od prvního počínu v roce 1991 tedy došlo mezi Evropskou komisí a soutěžními úřady USA k výraznému prohloubení koordinace a spolupráce. Evropská komise shrnuje pokrok v této oblasti pravidelně ve svých výročních zprávách o soutěžní politice.

Mario Monti, evropský komisař pro soutěžní politiku v letech 1999-2004, ve svých projevech na téma euro-americké spolupráce zdůrazňoval nejen fungující spolupráci, ale také mimořádnou konvergenci, ke které mezi EU a USA dochází v oblasti chápání ochrany hospodářské soutěže před fúzemi. Nové Nařízení o fúzích z roku 2004 přiblížilo evropský přístup k pojetí americkému, a to rozšířením testu dominance na test podstatného narušení účinné soutěže. Podle Montiho je Komise nyní ochotna za určitých podmínek schválit fúzi, jejíž omezující účinky na hospodářskou soutěž jsou vyváženy zvýšením efektivity.⁸⁰ Jak již bylo vyloženo v části 4.5. práce, tento přístup k ochraně hospodářské soutěže je výrazný v USA.

⁷⁷ US-EU Merger Working Group: Best practices on cooperation in merger investigations, 2002, http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/others/eu_us.pdf

⁷⁸ Agreement on mutual legal assistance between the European Union and the United States of America, Úř.věst. L 181/34, 19.7.2003.

⁷⁹ Agreement on extradition between the European Union and the United States of America, Úř. věst. L 181/27, 19.7.2003.

⁸⁰ Mario Monti: Convergence in EU-US antitrust policy regarding mergers and acquisitions: an EU perspective, UCLA Law First Annual Institute on US and EU Antitrust Aspects of Mergers and Acquisitions, Los Angeles, 28.2.2004.

Také současná komisařka pro soutěžní politiku Neelie Kroes vyzývá k vzájemnému porozumění a k pokračování v úsilí o konvergenci evropského a amerického konceptu soutěžního práva.⁸¹

5.3. EU – Kanada

S Kanadou uzavřela Evropská unie Dohodu o používání jejich právních předpisů o hospodářské soutěži (*EU/Canada Competition Cooperation Agreement*, dále jen „Dohoda o spolupráci s Kanadou“) na summitu v Bonnu 17. června 1999.⁸² Podobně jako dohoda s USA zavádí tato smlouva systém, na základě kterého se smluvní strany upozorňují na své kroky v rámci řízení (princip notifikace), spolupracují při šetření a svůj postup koordinují. Nechybí ani články o tradiční a aktivní zdvořilosti. Také výměna informací má obdobný režim jako v Dohodě o spolupráci s USA. Evropská komise a Kanadský soutěžní úřad (*Canadian Competition Bureau*) spolu intenzivně komunikují, a to formou telefonních hovorů, e-mailů, výměny dokumentů a dokonce i zaměstnanců. Také vyšetřovací týmy se setkávají.

Počet notifikací dosahuje průměrně jedné desítky ročně v obou směrech. Kanadský soutěžní úřad a Evropská komise spolupracovaly při vyšetřování několika koncentrací, např. v roce 2002 na případu fúze velkých akciových společností Bayer a Aventis Crop Science⁸³ podnikajících v agrochemickém průmyslu, v roce 2003 pak např. na fúzi dvou amerických farmaceutických firem Pfizer a Pharmacia.⁸⁴

5.4. EU – Japonsko

V roce 2003 byla podepsána Dohoda o spolupráci ve věci protisoutěžních jednání také mezi Evropským společenstvím a vládou Japonska (*Agreement between the European Community and the Government of Japan concerning cooperation on*

⁸¹ Neelie Kroes: EU & US antitrust policies – our shared belief in competitive markets, Opening remarks at 56th Annual Spring Meeting of The American Bar Association Section of Antitrust Law, Washington, D.C, 28th March 2008.

⁸² Agreement between the European Communities and the Government of Canada regarding the application of their competition laws, Úř.věst. L 175/50, 10.7.1999.

⁸³ Rozhodnutí Komise ze dne 17. dubna 2002 ve věci M.2547, Bayer/Aventis Crop Science.

⁸⁴ Rozhodnutí Komise ze dne 27. února 2003 ve věci M.2922, Pfizer/Pharmacia.

anti-competitive activities, dále jen „Dohoda o spolupráci s Japonskem“).⁸⁵ Obsah smlouvy je v zásadě obdobný jako u smluv EU s USA a Kanadou, ve dvou bodech se však poněkud liší.

Na rozdíl od Dohody o spolupráci s USA není v Dohodě o spolupráci s Japonskem povinnost oznámit činnosti, které směřují proti společnostem druhé smluvní strany, omezena pouze na případy fúzí a akvizic. Podle článku 2 odst. 2 písm.b smlouvy s Japonskem by měl orgán pro hospodářskou soutěž každé ze smluvních stran oznámit orgánu pro hospodářskou soutěž druhé smluvní strany jakékoli činnosti k prosazení právních předpisů, které směřují proti státnímu příslušníku nebo státním příslušníkům druhé smluvní strany (v případě Evropského společenství státnímu příslušníku nebo státním příslušníkům členských států Evropského společenství) nebo proti společnosti nebo společnostem založeným nebo organizovaným dle právních a správních předpisů použitelných na území druhé smluvní strany.⁸⁶

Ustanovení o výměně informací jsou obdobná jako u smluv s USA a s Kanadou – informace je možné poskytovat, využívat a zveřejňovat pouze se souhlasem společností. Dohoda o spolupráci s Japonskem však navíc nevylučuje, aby přijímající smluvní strana použila nebo zveřejnila informace, které nejsou informacemi veřejně dostupnými, pokud smluvní strana poskytující informace vydala předem souhlas k takovému použití nebo zveřejnění, nebo pokud existuje povinnost tak učinit podle právních a správních předpisů smluvní strany přijímající informace. V případě takového postupu je však přijímající smluvní strana vázána řadou podmínek.⁸⁷

Počínaje rokem 2003 již navíc došlo k několika málo případům, kdy proběhla multilaterální spolupráce soutěžních úřadů EU, USA, Kanady a Japonska při soutěžním šetření. Většinou se jednalo o spolupráci tří z výše uvedených úřadů, minimálně v jednom případě však spolupracovaly dokonce všechny čtyři.

⁸⁵ Agreement between the European Community and the Government of Japan concerning cooperation on anti-competitive activities, Úř. věst. L183/12, 22.7.2003.

⁸⁶ Článek 2 odst.2 písm.b Dohody o spolupráci s Japonskem

⁸⁷ Článek 9 odst.5 Dohody o spolupráci s Japonskem

5.5. Další typy bilaterální spolupráce

Ustanovení o spolupráci v oblasti ochrany hospodářské soutěže obsahují také stabilizační a asociační dohody, které Evropská unie uzavírá se zeměmi s perspektivou členství. Tento právní základ tak může Evropská komise využít např. při spolupráci s Chorvatskem⁸⁸ a Makedonií.

Také smlouvy o volném obchodu zpravidla obsahují ustanovení o spolupráci v oblasti ochrany hospodářské soutěže. Takové dohody byly uzavřeny s mnoha zeměmi zejména Jižní Ameriky a se zeměmi Středomoří.

Kromě bilaterální spolupráce na bázi smluv vede Evropská komise s některými zeměmi dialog na platformě stálého konzultačního fóra, přičemž obě strany si vyměňují zkušenosti a názory na soutěžní politiku. Podkladem pro tuto formu spolupráce jsou různá memoranda a deklaráce. Takto spolupracuje Evropská unie např. s Čínou nebo s Koreou.

Pro spolupráci s členskými zeměmi Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) může Evropská unie využít rámce, který poskytují strategické dokumenty publikované touto organizací, např. Doporučení Rady OECD o spolupráci mezi členskými státy ve věcech protisoutěžních jednání, která ovlivňují mezinárodní obchod (*Recommendation of the Council concerning Co-operation between Member Countries on Anticompetitive Practices affecting International Trade*)⁸⁹ či Doporučení Rady o kontrole fúzí (*Recommendation of the Council on Merger Review*)⁹⁰ z roku 2005.⁹¹

5.6. Závěr

Jak ukázal předcházející výklad, spolupráce mezi Evropskou komisí a soutěžními úřady nejvýznamnějších obchodních partnerů Evropské unie funguje již poměrně dlouhou dobu, což postupně prohlubuje vzájemnou důvěru a porozumění rozdílné povahy soutěžní politiky, zvyšuje efektivnost ochrany hospodářské soutěže a

⁸⁸ Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Croatia, of the other part, Úř.věst. L 026/3, 28.1.2005.

⁸⁹ Recommendation of the Council concerning Co-operation between Member Countries on Anticompetitive Practices affecting International Trade, 27.7.1995, http://ec.europa.eu/comm/competition/international/bilateral/oecd_recommendation_1995.pdf

⁹⁰ Recommendation of the Council on Merger Review, 23.3.2005, [http://webdomino1.oecd.org/horizontal/oecdacts.nsf/linkto/c\(2005\)34](http://webdomino1.oecd.org/horizontal/oecdacts.nsf/linkto/c(2005)34).

⁹¹ Více viz kapitola 6.4. - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

zabraňuje zbytečným rozporům. Ve většině případů oboustranného zájmu se daří dosáhnout shody, a to zejména v oblasti kontroly fúzí.

Na druhou stranu však i bilaterální spolupráce má své limity. Již v roce 1994 ustavil Van Miert, tehdejší evropský komisař pro soutěžní politiku, skupinu expertů, jejímž úkolem bylo zhodnotit efektivitu možných řešení ochrany hospodářské soutěže – unilaterálního, bilaterálního a multilaterálního. Skupina vypracovala zprávu s názvem Soutěžní politika v novém obchodním uspořádání: Posilování mezinárodní spolupráce a pravidel (*Competition Policy in the New Trade Order: Strengthening International Cooperation and Rules*). Zpráva identifikovala řadu slabin unilaterálního a bilaterálního přístupu a vyjmenovala množství důvodů a doporučení pro mezinárodní spolupráci.⁹²

Analýza skupiny expertů potvrdila zřejmý fakt, že zásadním problémem současné bilaterální, ale i rodící se multilaterální spolupráce, je nezávazná forma smluv, což v klíčových situacích vede státy ke sledování vlastních partikulárních zájmů. Hluběji uloženým problémem je pak rozdílnost práv. Mnoho zemí zejména třetího světa navíc dosud nepřijalo normy, které by chránily hospodářskou soutěž na těchto trzích. Podnikům třetích zemí tak nic nebrání v protisoutěžním chování (nejen) na území svého původu, což komplikuje přístup evropských firem na tyto trhy. Dochází tak k nepoměru, neboť evropský trh je před protisoutěžním chováním chráněn a je tak ve vztahu k firmám ze třetích zemí mnohem otevřenější než je tomu naopak.⁹³

Pravděpodobně největší překážkou efektivní ochrany hospodářské soutěže před globálními fúzemi a dalšími druhy protisoutěžního jednání je však absence funkční multilaterální spolupráce, která by byla postavena na závazných smlouvách a určitých minimálních společných standardech - přístupech k hmotně-právním i procesně-právním otázkám. Bilaterální postupy nejsou schopny účinně zasahovat proti dynamickému rozvoji mezinárodního protisoutěžního chování globálních firem a jejich skupin. Úsilí Evropské unie o multilaterální řešení ochrany hospodářské soutěže zachycuje následující kapitola.

⁹² Report of the Group of experts: Competition Policy in the New Trade Order: Strengthening International Cooperation and Rules, 12.7.1995, COM(95) 359.

⁹³ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003, str.512.

6. Multilaterální spolupráce

6.1. Úvod

Další způsob, kterým se Evropská komise snaží řešit problémy extrateritoriální aplikace komunitárního soutěžního práva, je multilaterální spolupráce. Evropští odborníci se shodují, že účinné mezinárodně-právní řešení by bylo schopno potlačovat protisoutěžní chování globálních firem lépe než bilaterální spolupráce.

V reakci na zprávu expertní skupiny z roku 1995 zveřejnila o rok později Evropská komise sdělení evropských komisařů Sira Leona Brittana⁹⁴ a Karla van Mierta⁹⁵ adresované Radě EU, tedy instituci zodpovědné za uzavírání mezinárodních smluv.⁹⁶ Dokument nese název Směrem k mezinárodnímu systému soutěžních pravidel (*Towards an International Framework of Competition Rules*), avšak v odborných kruzích se o něm zpravidla referuje jako o Van Miertově zprávě. Toto obsáhlé sdělení nejprve vyjmenovává důvody, proč by Evropská unie měla usilovat o multilaterální řešení ochrany hospodářské soutěže. To by zejména zlepšilo schopnost Evropské komise efektivně chránit hospodářskou soutěž na evropském území, zvýšilo by to přístup evropských podniků na zahraniční trhy a zabránilo by to jurisdikčním konfliktům.

Zpráva oceňuje snahy o multilaterální řešení probíhající na platformě Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD), zároveň však shledává, že tyto platformy nejsou tou vhodnou univerzální cestou. Důvodů je hned několik – nedostatek zkušenosti se závaznou legislativou a urovnáváním sporů, příliš úzký záběr činnosti (který by neumožňoval řešit otázky soutěžní politiky spolu se souvisejícími disciplínami) a v případě OECD také relativně omezený počet členských států. Za nejlepšího kandidáta na vytvoření mezinárodního systému závazných soutěžních pravidel považuje zpráva Světovou obchodní organizaci (WTO), neboť disponuje téměř univerzálním členstvím,

⁹⁴ Sir Leon Brittan byl v letech 1989-1993 evropským komisařem pro soutěžní politiku a v letech 1995-1999 komisařem pro vnější vztahy.

⁹⁵ Karel van Miert byl evropským komisařem pro soutěžní politiku v letech 1993-1999.

⁹⁶ Communication to the Council, submitted by Sir Leon Brittan and Karel van Miert: *Towards an International Framework of Competition Rules*, 18 June 1996, COM(96) 296.

respektem, odborností a již zavedenými systémy notifikací, konzultací, řešení sporů atd.

Zpráva dále soudí, že vytvoření mezinárodního úřadu na ochranu hospodářské soutěže, který by disponoval vyšetřovacími a výkonnými pravomocemi, není pro většinu států ve střednědobém horizontu přijatelné řešení. Zpráva doporučuje, aby byla multilaterální spolupráce v této oblasti posilována postupnými kroky. K tomuto účelu by měla být ustavena pracovní skupina, která by se vyrovnávala nejdříve s méně spornými otázkami a postupně by přecházela k řešení těch citlivějších. Prvním krokem by podle zprávy měl být závazek států, že přijmou národní pravidla na ochranu hospodářské soutěže. Zároveň by se členové WTO měli snažit shodnout na základní podobě těchto pravidel a postupně tuto podobu promítat do svých právních řádů, což by vedlo ke konvergenci. Dalším krokem by bylo vytvoření systému spolupráce, notifikace, výměny informací a zdvořilosti. Dále by měl být vytvořen systém řešení sporů, který by odpovídal zvláštní povaze konfliktů v oblasti ochrany hospodářské soutěže, kde jsou stranami sporu kromě států také osoby soukromého práva.

Dle Van Miertovy zprávy by mezinárodní řešení ochrany hospodářské soutěže bylo ku prospěchu všech států světa. Zpráva doporučuje, aby se Evropská komise vedle úsilí o prohlubování bilaterální spolupráce aktivně zasazovala také o rozvoj mezinárodní regulace v soutěžní oblasti. Komise proto v závěru svého sdělení navrhla Radě EU, aby byla na dalším setkání ministrů zemí WTO v Singapuru připravena navrhnout ustavení pracovní skupiny, jejímž úkolem by bylo hledat možnosti rozvoje mezinárodního systému soutěžních pravidel.⁹⁷

6.2. Světová obchodní organizace

Multilaterální regulace hospodářské soutěže se tedy stala tématem diskuzí na platformě Světové obchodní organizace⁹⁸ u příležitosti její první ministerské konference v Singapuru v roce 1996, a to z iniciativy evropských komisařů Leona

⁹⁷ Communication to the Council, submitted by Sir Leon Brittan and Karel van Miert: Towards an International Framework of Competition Rules, 18 June 1996, COM(96) 296.

⁹⁸ Světová obchodní organizace vznikla 1. ledna 1995 jako nástupce Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT). V současné době má 151 členů, ostatní státy se účastní jako pozorovatelé s perspektivou členství. Důležitou skutečností je, že mezi tyto nečlenské/pozorovatelské země stále patří také Ruská federace.

Brittana a Karla van Mierta. Byla ustavena pracovní skupina,⁹⁹ jejímž úkolem bylo zkoumat vztah mezi obchodem a soutěžní politikou a pokusit se identifikovat oblasti, kterými by bylo vhodné se v rámci WTO hlouběji zabývat.¹⁰⁰ Tohoto fóra využívali především zástupci evropských zemí, kteří zastávali názor, že úspěšné liberalizace světového obchodu nelze dosáhnout bez stanovení mezinárodních pravidel na ochranu hospodářské soutěže. Zajímavá je zejména druhá výroční zpráva pracovní skupiny z roku 1998, dle které se podařilo dosáhnout shody ohledně skutečnosti, že obchodní a soutěžní politika se vzájemně doplňují a ovlivňují, že liberalizace obchodu nelze dosáhnout bez funkční soutěžní politiky a že nenarušená soutěž by se proto měla stát jedním z cílů Světové obchodní organizace.¹⁰¹ Zpráva se zabývá také skutečností, že fúze mohou mít na trhy rozdílný efekt, zejména pro trh rozvojové země mohou být některé fúze omezující soutěž prospěšné, neboť mohou výrazně zvýšit efektivitu a rozvoj. Zástupci států se shodli také na tom, že mezinárodní obchod je nejvíce omezován protisoutěžním jednáním podniků, které pochází z vertikálních dohod, fúzí a exportních kartelů.¹⁰²

Před uskutečněním čtvrté ministerské konference WTO v katarském Doha v roce 2001 přišla Evropská unie s návrhem multilaterální rámcové dohody o soutěžní politice (*Multilateral Framework Agreement on Competition Policy*).¹⁰³ Jádrem navrhované dohody měl být tzv. three-track-approach, tedy jakési třísložkové řešení. První složka dohody měla založit povinnost států promítnout do národního soutěžního práva určité klíčové principy (*core principles*), zejména ustavení soutěžního úřadu s dostatečnými pravomocemi, zásadu nediskriminace podniků z hlediska země původu, zásadu transparentnosti a řádného soudního řízení a závazek postihovat tzv. tvrdé kartely jako vážné porušení pravidel hospodářské soutěže. Druhou složku dohody by tvořily metody spolupráce mezi soutěžními úřady členských států WTO, spočívající zejména ve výměně informací, konzultacích, společných analýzách a diskuzích. Třetí složka dohody měla být speciálně zaměřena na podporu rozvojovým

⁹⁹ Working Group on the Interaction between Trade and Competition Policy

¹⁰⁰ Článek 20 Singapurské deklarace, Singapore Ministerial Declaration, 13 December 1996.

¹⁰¹ Body 21 až 23 výroční zprávy, Report (1998) of the Working Group on the Interaction between Trade and Competition Policy to the General Council, WT/WGTCP/2 of 8 December 1998.

¹⁰² Report (1998) of the Working Group on the Interaction between Trade and Competition Policy to the General Council, WT/WGTCP/2 of 8 December 1998.

¹⁰³ Communication of 21 September 2000 from the European Community and its Member States to the WTO Working Group, WT/WGTCP/W/152 of 25 September 2000.

zemím při jejich úsilí o ustavení soutěžních úřadů a tvorbě právních předpisů v oblasti ochrany hospodářské soutěže (tzv. *capacity building*).¹⁰⁴

Na konferenci v Doha v listopadu 2001 bylo zahájeno nové kolo obchodních jednání a byl mimo jiné diskutován také výše popsany návrh Evropské unie. Zástupci členských zemí WTO se shodli na tom, že mezinárodnímu obchodu by prospělo vytvoření multilaterální rámcové dohody, která by založila systém multilaterální spolupráce při ochraně hospodářské soutěže. Bylo proto rozhodnuto, že jednání o vytvoření takového právního rámce pro soutěžní politiku na půdě WTO budou zahájena na příští konferenci WTO v roce 2003. Pracovní skupina pro soutěžní politiku byla pověřena, aby během těchto dvou let vytvořila detailnější návrh dohody.¹⁰⁵

V listopadu 2002 rozvedla Evropská unie svůj návrh v dalším sdělení adresovaném příslušné pracovní skupině WTO. Dokument zejména zdůraznil, že navrhované klíčové principy, které by státy zaváděly do svých právních řádů, mají být skutečně jen rámcové, tedy konkrétní z hlediska cíle a nikoli způsobu provedení. Evropská unie dále vysvětlila, že její návrh dohody nemá ambice vyřešit všechny problémy multilaterálního přístupu k ochraně hospodářské soutěže. Dohoda se zaměřuje jen na nejzákladnější otázky soutěžní politiky, které ovlivňují mezinárodní obchod, zejména na všeobecně sdílený problém tvrdých kartelů. Ve sdělení Evropské unie však byla vyjádřena naděje, že státy by měly samy do svých právních řádů vtělovat ustanovení upravující i další oblasti ochrany hospodářské soutěže, zejména kontrolu fúzí, a že další otázky by mohl postupně řešit Výbor pro soutěžní politiku WTO. Při tomto úsilí by měl postupovat progresivně a flexibilně.¹⁰⁶

Návrh rámcové dohody byl dle plánu předložen k diskuzi na ministerské konferenci WTO v Cancúnu v listopadu 2003. Tato konference však ztroskotala, a to částečně v důsledku nepřekonatelných názorových rozdílů ohledně obchodu se zemědělskými produkty, především však kvůli odporu 22 rozvojových zemí vyjednávat o tzv. singapurských záležitostech. Mezi tato témata patřila vedle podpory obchodu, ochrany investic a transparentnosti při zadávání veřejných zakázek také soutěžní politika. Opozice rozvojových zemí proti singapurským tématům je založena

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Články 23 až 25 Ministerské deklarace, Doha WTO Ministerial declaration adopted on 14 November 2001, WT/MIN(01)/DEC/1.

¹⁰⁶ Communication of 19 November 2002 from the European Community and its Member States to the WTO Working Group, WT/WGTCP/W/222.

na argumentu, že pokrok v těchto oblastech prospívá pouze bohatým zemím. Ačkoli tedy nedošlo k žádnému posunu, ministři znovu potvrdili své odhodlání pokračovat v realizaci cílů, které pro oblast soutěžní politiky vytyčila konference v Doha.¹⁰⁷

Nejen rozvojové země, ale také USA jsou tradičně proti multilaterálním řešením práva hospodářské soutěže. Již ve 40. letech 20. století zaujal Kongres Spojených států negativní postoj k multilaterálním pravidlům, která byla tehdy navrhována. Důvodem byla obava o rozmělnění amerických standardů.¹⁰⁸ Poté, co se v 90. letech začalo téma diskutovat na půdě Světové obchodní organizace, vyjádřilo Antitrustové oddělení Ministerstva spravedlnosti USA své obavy před nebezpečnými efekty příliš obecné, minimalistické multilaterální dohody. Dohoda nejnižších standardů by podle USA mohla naopak dávat prostor pro protisoutěžní jednání, neboť by se za její omezená ustanovení mohly schovat státy s nízkou mírou ochrany hospodářské soutěže. Snahy vyspělých států o rozvoj soutěžního práva v rozvojových zemích by tak mohly být dohodou zkříženy. Panovaly také obavy, že by USA ztratily flexibilitu při používání vlastního soutěžního práva nebo že by americké soutěžní právo bylo podrobeno zkoumání zahraničních úředníků a diplomatů, čímž by mohla být narušována či zpochybňována jeho soudržnost a přísnost. Dle Joela Kleina, který postoj Antitrustového oddělení prezentoval, je nespolehlivější cestou k lepší ochraně hospodářské soutěže prohlubování bilaterální spolupráce. Ta by postupně přispěla k většímu porozumění a sblížení režimů ochrany hospodářské soutěže, což by v dlouhodobém horizontu mohl být základ pro multilaterální dohodu nejvyšších standardů a nikoli nejnižších.¹⁰⁹

Na ministerské konferenci WTO v Singapuru v prosinci 1996 však prosadila vstřícnější přístup vrchní americká vyjednavatelka pro obchod Charlene Barhefsky, když za Spojené státy souhlasila s evropským návrhem, podle kterého se měla soutěžní politika stát jedním z témat zkoumaných na půdě WTO. USA tedy původně s iniciativou Evropské unie váhavě souhlasily, obava ze ztráty suverénní pravomoci definovat si svou soutěžní politiku však nezmizela.¹¹⁰

¹⁰⁷ Ministerial statement of 14 September 2003, WTO Cancún Ministerial Conference, http://www.wto.int/english/thewto_e/minist_e/min03_e/min03_14sept_e.htm#statement

¹⁰⁸ GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003, str.513.

¹⁰⁹ J.Klein: A Note of Caution with respect to a WTO Agenda on Competition Policy, presented at The Royal Institute of International Affairs, Chatham House, London, 18 November 1996, <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/0998.htm>

¹¹⁰ DREXL, Josef: *Kontrola fúzí v budoucím mezinárodním kartelovém právu*, v TICHÝ, Luboš (ed.): *Fúze a akvizice v českém, evropském a německém právu*, PF UK a LMU Mnichov, Praha, 2007, str.140-141.

V roce 2004 byla snaha Evropské unie o multilaterální řešení soutěžní politiky na půdě Světové obchodní organizace prozatím definitivně zmražena. Generální rada WTO 1. srpna 2004 rozhodla, že téma soutěžní politiky bude vyřazeno z agendy probíhajících jednání z Doha a že veškeré vyjednávání včetně činnosti příslušné pracovní skupiny má být zastaveno.¹¹¹ V zásadě lze konstatovat, že sporné agendy soutěžní politiky, investic a transparentnosti při zadávání veřejných zakázek byly obětovány, aby byl odblokován proces vyjednávání o liberalizaci obchodu. O vyřazení tématu soutěžní politiky z jednání na platformě WTO se zasloužily zejména rozvojové země, pro které by taková regulace byla nežádoucí právní i finanční zátěží, která by navíc otevřela jejich trhy zahraničním soutěžitelům. Podceňovat však nelze ani zdráhavý přístup USA.

V současné době je tedy soutěžní politika z mezinárodních jednání na platformě Světové obchodní organizace vyloučena, návrat této agendy však lze očekávat po ukončení kola jednání z Doha.

6.3. Mezinárodní soutěžní síť

Mezinárodní soutěžní síť (*International Competition Network – ICN*) je unikátní projekt, který sdružuje národní i mnohonárodní subjekty zodpovědné za vymáhání soutěžních pravidel. ICN byl založen v roce 2001 z podnětu USA. Rozhodnutí USA spustit tuto iniciativu bylo založeno na doporučení Poradního výboru pro mezinárodní soutěžní politiku (*International Competition Policy Advisory Committee*), který byl ustaven v roce 1997 ministryní spravedlnosti USA Janet Reno a jejím „náměstkem“ pro soutěžní politiku Joelem Kleinem.¹¹² U zrodu ICN stál také evropský komisař pro soutěžní politiku Mario Monti. Zakládajících 12 členů (mezi nimiž nechyběla Evropská unie) se rychle rozrostlo do současného počtu více než 80 členů.

Koncept ICN se od iniciativy, která proběhla v rámci WTO v letech 1996-2004, principiálně liší a zdá se, že v současnosti představuje přijatelnější variantu multilaterálního přístupu k soutěžní politice. Na rozdíl od iniciativy z WTO, která operovala s myšlenkou závazné multilaterální dohody pod záštitou mezinárodní

¹¹¹ Část 1.g) Rozhodnutí Rady, Decision Adopted by the General Council on 1 August 2004, WT/L/579.

¹¹² International Competition Policy Advisory Committee: Final Report, 2000, <http://www.usdoj.gov/atr/icpac/finalreport.htm>

organizace, je ICN sítí, která funguje na neformálním a dobrovolném principu. Hlavním cílem ICN je zprostředkování sdílení informací a nejlepších postupů mezi soutěžními úřady. ICN vytváří normy a principy, které jsou zcela nezávazné a mají čistě doporučující a inspirativní charakter. Zda se státy rozhodnou implementovat tyto principy do svého právního řádu, záleží jen na jejich uvážení. ICN tedy poskytuje především prostor pro diskuzi a výměnu informací. Touto cestou, a ve spolupráci s odborníky, se snaží nalézat řešení problémů mezinárodního soutěžního práva, zejména přispět ke koordinaci aplikační praxe a k postupnému dobrovolnému sblížování národních soutěžních norem. Konrad von Finckenstein, první předseda Řídící skupiny (*Steering group*), což je hlavní orgán ICN, nazval tento systém sblížování měkkou konvergencí (*soft convergence*).¹¹³ Tento tzv. přístup zdola nahoru (*bottom-approach*) je v podstatě opakem postupu založeného na multilaterálních veřejnoprávních smlouvách, který je typický pro mezinárodní organizace.¹¹⁴

Mezinárodní soutěžní síť ustavuje k jednotlivým oblastem soutěžního práva pracovní skupiny, které během celého roku pracují na zprávách a doporučeních, a ty pak prezentují na výročních konferencích.¹¹⁵ Pracovní skupina ICN zabývající se kontrolou fúzí (*ICN Merger Working Group*) soustřeďuje svou aktivitu do třech oblastí. Zaprvé, snaží se podporovat efektivitu jednotlivých soutěžních úřadů při kontrole fúzí. Zadruhé, usiluje o procesně-právní a hmotně-právní konvergenci. Třetím cílem je úspora času a nákladů při kontrole fúzí.¹¹⁶ Pracovní skupina se dále člení do dvou podskupin.

První, notifikační a procesní, podskupina zkoumá procesní aspekty notifikační praxe při multijurisdikčních kauzách, zabývá se otázkou načasování jednotlivých procesních kroků a rozsahem informačních povinností fúzujících podniků. Skupina je zodpovědná také za shromažďování informací o právních předpisech o fúzích členských států a za jejich zveřejňování na internetu.¹¹⁷ Druhá, vyšetřovací a

¹¹³ Introductory Remarks to International Competition Network, First Annual Conference, Neapol, 28.9.2002.

¹¹⁴ DREXL, Josef: Kontrola fúzí v budoucím mezinárodním kartelovém právu, v TICHÝ, Luboš (ed.): Fúze a akvizice v českém, evropském a německém právu, PF UK a LMU Mnichov, Praha, 2007, str. 150.

¹¹⁵ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/index.php/en/about-icn>

¹¹⁶ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/index.php/en/working-groups/mergers>

¹¹⁷ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/index.php/en/working-groups/mergers/notification-and-procedures>

analytická, podskupina se zaměřuje na rámec analýzy fúzí a na vyšetřovací techniky při kontrole fúzí.¹¹⁸

Obě podskupiny stihly během své relativně krátké existence vyprodukovat řadu strategických dokumentů, např. Doporučené postupy pro notifikační řízení (*Recommended Practices for Merger Notification Procedures*), Příručku vyšetřovacích technik při hodnocení fúze (*Investigative Techniques Handbook for Merger Review*), Zprávu o implementaci doporučení ICN (*Implementation of the ICN Recommended Practices*), Zprávu o definici fúzí pro účely jejich hodnocení (*Report on Defining “Merger” Transactions for Purposes of Merger Review*) a Zprávu o nákladech multijurisdikčního přezkumu fúzí (*Report on the Costs and Burdens of Multijurisdictional Merger Review*).¹¹⁹ Důležitým dokumentem je Kniha směrnic pro fúze (*ICN Merger Guidelines Workbook*). Tento text má sloužit jako praktický manuál pro posuzování fúzí. Dokument proto rozebírá celou řadu otázek, které se k hodnocení fúzí vztahují, zejména definici trhů a tržní strukturu, typické efekty určitých druhů fúzí, unilaterální a koordinované efekty, efekty ve formě vstupu nových firem na trh nebo expanze těch současných, efekty ve formě zvýšení efektivity a efekty fúzí, kde jedna z firem je v úpadku.¹²⁰

Záměr ICN se však nerealizuje pouze formou pracovních skupin. Každý rok se zástupci soutěžních úřadů setkávají na výroční konferenci a na odborných seminářích, ale komunikují také kontinuálně během celého roku, vyměňují si své zkušenosti a učí se, jak postupovat proti jednáním, která porušují pravidla hospodářské soutěže a mají přitom mezinárodní efekty. ICN se také snaží přesvědčit rozvojové státy o výhodách přijetí norem, které by chránily hospodářskou soutěž.

6.4. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Také Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se zabývá problematikou soutěžního práva. V rámci OECD funguje Výbor pro soutěžní politiku, který podporuje pro-tržní reformy a poskytuje rady vládám. Zástupci Evropské

¹¹⁸ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/index.php/en/working-groups/mergers/investigation-and-analysis>

¹¹⁹ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/index.php/en/library/working-group/17>

¹²⁰ ICN Merger Working Group: Investigation and Analysis Subgroup: ICN Merger Guidelines Workbook, Prepared for the Fifth Annual ICN Conference in Cape Tlen, April 2006, http://www.internationalcompetitionnetwork.org/media/library/conference_5th_capetown_2006/ICNMergerGuidelinesWorkbook.pdf.

komise se aktivně účastní činnosti tohoto výboru. Od roku 2001 pořádá OECD každoročně Světové soutěžní fórum (*Global Forum on Competition*). Na této konferenci se setkávají vrcholní představitelé soutěžních úřadů členských i nečlenských států OECD, aby diskutovali o soutěžní politice, jejích mezinárodních aspektech a o tom, jak ovlivňuje ekonomický rozvoj.¹²¹ OECD se významně angažuje také v budování kapacit v oblasti práva hospodářské soutěže a analyzuje národní systémy ochrany hospodářské soutěže. OECD publikovala řadu zpráv a nezávazných doporučení pro oblast soutěžního práva a politiky.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se kromě jiného soustřeďuje také na problematiku kontroly fúzí v mezinárodním kontextu. V roce 1994 publikovala OECD zprávu dvou významných odborníků, tzv. *Whish/Wood Report*, ve které byly identifikovány problémy související s regulací fúzí, které přesahují hranice států. Tyto problémy byly ilustrovány na případových studiích. Zpráva dále obsahovala doporučení pro zlepšení mezinárodní spolupráce při kontrole fúzí.

V roce 1995 byla zveřejněna Doporučení Rady OECD o spolupráci mezi členskými státy ve věcech protisoutěžních jednání, která ovlivňují mezinárodní obchod (*Recommendation of the Council concerning Co-operation between Member Countries on Anticompetitive Practices affecting International Trade*).¹²² Tento dokument navazuje na dokumenty tohoto typu vydané Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj v letech 1967, 1973, 1979 a 1986. Dokument pracuje s instituty notifikace, konzultace a spolupráce při šetření, smírčího řízení, zdvořilosti a výměny informací.¹²³

Zpráva Výboru pro soutěžní politiku z roku 1999 zase identifikovala systém základních elementů, které členské státy vyžadují od podniků v notifikační fázi.¹²⁴ Doporučení Rady o kontrole fúzí (*Council Recommendation on Merger Review*) z roku 2005 pak obsahuje mezinárodně uznávané nejlepší metody při kontrole fúzí včetně principů kooperace mezi soutěžními úřady. V letech 1996 až 2004 přispívala OECD aktivně do diskuzí o soutěžní politice, které probíhaly v rámci WTO.

Většina publikací OECD o fúzích má formu výstupů z diskuzí u kulatých stolů, které obsahují příspěvky jednotlivých států k určitému tématu, přičemž tyto

¹²¹ http://www.oecd.org/document/60/0,3343,en_2649_34685_2732220_1_1_1_1,00.html

¹²² Viz též kapitola 5.5

¹²³ <http://www.oecd.org/dataoecd/60/42/21570317.pdf>

¹²⁴ http://www.oecd.org/about/0,3347,en_2649_34715_1_1_1_1_1,00.html

příspěvky jsou doplněné o analytické poznámky odborníků z OECD. Mezi tato témata patří např. kritéria hodnocení fúzí, fúze ve finančním sektoru atp.¹²⁵ Tak kupříkladu, v únoru 2007 se uskutečnil kulatý stůl na téma vertikální fúze. Výstupem je dokument, který obsahuje popis proběhlé diskuze včetně prezentovaných názorů, psané příspěvky jednotlivých delegací, odbornou analýzu tématu a závěry tohoto projektu. Do diskuze přispěly mimo jiné také Česká republika, USA a Evropská komise. Ta prezentovala svůj Návrh pokynů pro posuzování nehorizontálních fúzí (*Draft Guidelines on the assessment of non-horizontal mergers*).¹²⁶

Výsledkem kulatého stolu je několik zajímavých závěrů. Delegáti se shodli na tom, že posuzování vertikálních fúzí je velmi obtížné (obtížnější než v případě horizontálních fúzí), neboť jejich ekonomické účinky bývají protisměrné – na jednu stranu sice zvyšují efektivitu a investice do vývoje a snižují ceny, na druhou stranu však omezují přístup na trh. Shoda panovala také ohledně toho, že pro posuzování vertikální fúzí nebyl dosud nalezen univerzální vzorec a je proto nutné postupovat případ od případu. Z projektu tedy nakonec vyplynulo, že v důsledku absence přesně definovaných principů posuzování nelze vytvořit ani konkrétní společná pravidla, kterými by se členské státy mohly řídit.¹²⁷

6.5. Konference OSN o obchodu a rozvoji

Na rozvoji soutěžního práva se podílí též Konference OSN o obchodu a rozvoji. Již v roce 1980 přijala nezávazný kodex s názvem Sada multilaterálně přijatých spravedlivých principů a pravidel pro kontrolu restriktivních obchodních praktik (*The Set of Multilaterally Agreed Equitable Principles and Rules for the Control of Restrictive Business Practices*).¹²⁸ Tento kodex základních principů je především určen jako vzor zemím, které soutěžní pravidla teprve zavádějí. UNCTAD poskytuje také technickou pomoc rozvojovým zemím a vypracovává studie zaměřené

¹²⁵ http://www.oecd.org/about/0,3347,en_2649_34715_1_1_1_1_1,00.html

¹²⁶ Oznámení Komise o návrhu pokynů pro posuzování nehorizontálních fúzí (*Draft Guidelines on the assessment of non-horizontal mergers*), 2007,

http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/legislation/draft_nonhorizontal_mergers.pdf

¹²⁷ OECD, Competition Committee: Vertical Mergers, 12 November 2007, DAF/COMP(2007)21.

<http://www.oecd.org/dataoecd/25/49/39891031.pdf>

¹²⁸ UNCTAD: The Set of Multilaterally Agreed Equitable Principles and Rules for the Control of Restrictive Business Practices, Geneva, 2000, <http://www.unctad.org/en/docs/tdrbpconf10r2.en.pdf>

na soutěžní právo a rozvoj. UNCTAD přispívala také k diskuzi o soutěžní politice, která proběhla na platformě Světové obchodní organizace.¹²⁹

6.6. Návrh mezinárodního antitrustového zákoníku

Aby byl výklad o alternativách multilaterálního řešení úplný, je třeba zmínit ještě tzv. mnichovský Návrh mezinárodního antitrustového zákoníku (*Draft International Antitrust Code - DIAC*), který byl vypracován skupinou vědců v čele s Wolfgangem Fickensteinem a publikován v roce 1993. Zákoník obsahuje 21 článků rozdělených do osmi skupin, přičemž kontrole fúzí je věnována část třetí, konkrétně články 8 až 13. Ustanovení navrhovaného zákoníku obsahují minimální standardy procesních a hmotně právních předpisů smluvních stran. Návrh se věnuje také koordinací postupů soutěžních úřadů v případech multijurisdikčních fúzí. Zákoník dále předpokládá vznik nadnárodního soutěžního úřadu pod záštitou Všeobecné dohody o clech a obchodu (*The General Agreement on Tariffs and Trade - GATT*, nyní WTO), který by řešil spory národních úřadů a dle principu tzv. „mezinárodní procesní iniciativy“ by mohl dát podnět národnímu soutěžnímu úřadu k zahájení kontrolního řízení proti jednáním podniků, která ohrožují hospodářskou soutěž a mají mezinárodní rozsah.

Tvůrci zákoníku navrhli, aby se jejich text stal základem pro multilaterální smlouvu v rámci GATT. K tomu sice nedošlo, návrh však vyvolal diskuzi o mezinárodních aspektech ochrany hospodářské soutěže, zejména v akademické sféře. Zákoník byl dosti kritizován, neboť stavěl na poněkud utopické vizi mezinárodního společenství a navrhoval některé politicky neprůchodné instituty, např. nadnárodní soutěžní úřad.¹³⁰

6.7. Evropský hospodářský prostor

Evropský hospodářský prostor (*European Economic Area - EEA*) je unikátní forma regionální multilaterální spolupráce, která zahrnuje také oblast ochrany

¹²⁹ Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str. 183-4.

¹³⁰ Herbert HOVENKAMP, Mark D. JANIS, Mark A. LEMLEY: *IP and Antitrust: An Analysis of Antitrust Principles applied to Intellectual Property Law*, Aspen Publishers Online, 2002, oddíl 40.3d. <http://books.google.cz/books?id=camWcufG5z4C>

hospodářské soutěže. Evropský hospodářský prostor vznikl na základě smlouvy, která byla dojednána a podepsána v květnu roku 1992 tehdejšími členskými státy EU a sedmi zeměmi Evropského sdružení volného obchodu (*European Free Trade Association – EFTA*). Smlouva o Evropském hospodářském prostoru (*Agreement on the European Economic Area*) vstoupila v platnost 1. ledna 1994. Švýcarsko se však nakonec (v referendu) rozhodlo projektu se neúčastnit a Rakousko, Švédsko a Finsko přestoupily do Evropské unie. V současné době se tedy tohoto projektu účastní kromě zemí EU tři ze čtyř zbylých členů Evropského sdružení volného obchodu – Island, Lichtenštejnsko a Norsko. Hlavním účelem EEA je umožnit třem zmíněným zemím účastnit se na výhodách vnitřního trhu EU aniž by musely vstupovat do Evropské unie a plnit všechny povinnosti s tím související.

Ustanovení o ochraně hospodářské soutěže obsahuje již zakládací Smlouva o Evropském hospodářském prostoru, a to v části IV, člancích 53 až 64. Tato ustanovení jsou v podstatě odrazem právní úpravy ochrany hospodářské soutěže, kterou obsahuje Smlouva o založení evropského společenství, tedy článků 81 až 86. Ustanovení jsou pouze poněkud upravena, aby odpovídala rámci Evropského hospodářského prostoru. Články 53 až 64 Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru tedy regulují kartely, zneužití dominantního postavení, kontrolu fúzí a státní podporu.¹³¹ Ke smlouvě patří ještě řada protokolů (č.21 až 25), které zrcadlí evropskou sekundární legislativu v této oblasti. Problematice fúzí se věnuje protokol č.24 nazvaný Protokol o spolupráci v oblasti kontroly koncentrací (*Protocol on cooperation in the field of control of concentrations*).¹³²

Smlouva o Evropském hospodářském prostoru vytváří originální systém svou paralelních právních řádů a dvou soutěžních úřadů. Pravomoc implementovat soutěžní pravidla Evropského hospodářského prostoru je rozdělena mezi dva kontrolní orgány – Evropskou komisi a Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu (*EFTA Surveillance Authority*). Existence druhého jmenovaného úřadu byla založena článkem 108 Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru. Stejně ustanovení ustavilo také Soudní dvůr Evropského sdružení volného obchodu, který rozhoduje o vzniklých sporech, podobně jako Evropský soudní dvůr. Kontrolní úřad

¹³¹ Část IV Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru, http://secretariat.efta.int/Web/EuropeanEconomicArea/EEAAgreement/EEAAgreement/EEA_Agreement.pdf

¹³² http://secretariat.efta.int/Web/EuropeanEconomicArea/EEAAgreement/protocols/changed_protocols/protocol24.pdf

Evropského sdružení volného obchodu disponuje obdobnými vyšetřovacími a rozhodovacími pravomocemi jako Evropská komise v oblasti hospodářské soutěže.

Kritéria určující, do které jurisdikce případ náleží, se nacházejí v člancích 56 a 57 Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru. Pokud má zkoumaný případ protisoutěžního jednání účinky pouze na území EU nebo pouze na území EFTA, je rozdělení jurisdikce jasné. Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu se zabývá případy ovlivňující pouze trh EFTA a Evropská komise řeší kauzy s účinkem na vnitřní trh EU. Kritéria pro určení jurisdikce u tzv. smíšených případů, kdy jsou jednáním podniků ovlivněna obě teritoria, jsou komplikovanější. V zásadě však platí, že kritéria jsou nastavena takovým způsobem, že většinu případů řeší Evropská komise. Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu má pravomoc rozhodovat pouze v těch smíšených případech, kdy obrat vyšetřovaných podniků dosahuje na území EFTA 33 a více procent obratu, kterého tyto podniky dosahují na celém území Evropského hospodářského prostoru. Výjimkou z tohoto pravidla je situace, kdy jednání podniků navíc ovlivňuje obchod mezi členskými státy EU. Tato výjimka se neaplikuje, pokud je tento efekt *de minimis*.¹³³ Výše zmíněný Protokol o spolupráci v oblasti kontroly koncentrací navíc kromě metod spolupráce obou soutěžních úřadů upravuje také možnost postoupení případu národnímu soutěžnímu úřadu členského státu EFTA.

Smlouva o Evropském hospodářském prostoru tedy stejně jako Nařízení o fúzích staví na principu *one-stop shop*, který zajišťuje, že řízení proběhne pouze u jednoho soutěžního úřadu. Pokud se během řízení ukáže, že případ nepřísluší Evropské komisi, nýbrž Kontrolnímu úřadu EFTA či naopak, je případ druhému úřadu postoupen. K této situaci již několikrát došlo. Tento dvoupilířový systém je kompromisem, který vznikl v důsledku odporu Komise ke vzniku nezávislého kontrolního úřadu Evropského hospodářského prostoru (který by logicky musel být nadřazen Komisi) a v důsledku podobně negativního postoje zemí EFTA vůči možnosti vložit ochranu svých trhů zcela do rukou Evropské komise.¹³⁴

Kontrola fúzí má v rámci Evropského hospodářského prostoru specifický režim, založený na centrální roli Evropské komise a Nařízení o fúzích. Evropská komise má výlučnou pravomoc posuzovat spojení s významem pro celé Společenství,

¹³³ Články 56 a 57 Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru

¹³⁴ Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str.196-197.

tedy fúze splňující obratová kritéria obsažená v Nařízení o fúzích. Dle Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru však Komise při hodnocení fúze musí vzít v úvahu i účinky daného spojení na trhy států EFTA. Komise tak může zakázat i takové spojení, které ohrožuje hospodářskou soutěž jen na Islandu, v Lichtenštejnsku nebo Norsku.

Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu by pak měl posuzovat případy, kdy fúze splňují obratová kritéria (stanovená v Nařízení o fúzích) pouze pro trh EFTA. Pokud však spojující se podniky budou splňovat obratová kritéria pro území EFTA, je velmi pravděpodobné, že splní i obratová kritéria pro EU, což přesouvá kontrolní pravomoc zase na Evropskou komisi. Za 13 let své existence tak Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu neřešil jediný případ fúze, pouze pomáhá Komisi s řešením případů, které se týkají území EFTA (dle Protokolu o spolupráci v oblasti kontroly koncentrací).¹³⁵

Spolupráce mezi Evropskou komisí a Kontrolním úřadem Evropského sdružení volného obchodu zahrnuje jak konzultace o obecných otázkách soutěžního práva, tak kooperaci v konkrétních případech. Ta probíhá na intenzivní úrovni ve všech stádiích řízení. Úřady si vyměňují informace, účastní se slyšení, vyjadřují svá stanoviska. Jeden úřad může požádat druhý o informace či o provedení úkonů při vyšetřování na území dožádaného úřadu a úředníci těchto institucí se mohou aktivně účastnit šetření druhého orgánu.¹³⁶

Rozhodnutí Evropské komise ve věcech Evropského hospodářského prostoru podléhají soudnímu přezkumu Soudu první instance a Evropského soudního dvora. Rozhodnutí Kontrolního úřadu Evropského sdružení volného obchodu přezkoumává Soudní dvůr Evropského sdružení volného obchodu. Evropský hospodářský prostor má tedy dva nejvyšší soudní orgány. Skutečnost, že soudy mají poněkud jiné role, které jsou jim určeny rozdílnými ustavujícími smlouvami, může mít za následek poněkud nekonzistentní judikaturu.¹³⁷

¹³⁵ V Protokolu o spolupráci v oblasti kontroly koncentrací jsou situace, kdy je třeba formálně spolupracovat, přesně definovány.

http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldcompetition/activities/dbaFile7152.html#_Toc105897106

¹³⁶ Protocol 23 concerning the cooperation between the surveillance authorities.

http://secretariat.efta.int/Web/EuropeanEconomicArea/EEAAgreement/protocols/changed_protocols/protocol23.pdf

¹³⁷ Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005, str.200.

6.8. Závěr

Pokusů o multilaterální právní řešení ochrany hospodářské soutěže tedy není málo, což svědčí o tom, že státy cítí potřebu zabývat se problémy spojenými s extraterritoriální povahou soutěžního práva. Je také zřejmé, že nejaktivnějším hráčem v tomto úsilí je Evropská unie. EU vytvořila regionální multilaterální systém ochrany hospodářské soutěže se zeměmi Evropského sdružení volného obchodu pod záštitou Evropského hospodářského prostoru. Kromě toho se angažuje ve všech současných globálních multilaterálních iniciativách.

Evropská unie a Evropský hospodářský prostor nejsou ojedinělé systémy regionální multilaterální spolupráce v oblasti ochrany hospodářské soutěže. Existuje několik tří, čtyř a vícestranných smluv o spolupráci v této sféře, např. v rámci Andského společenství. Dalším příkladem může být smlouva mezi Austrálií, Novým Zélandem a Velkou Británií o spolupráci v oblasti práva hospodářské soutěže z roku 2003.¹³⁸ Systém spolupráce v rámci EU a Evropského hospodářského prostoru však dosahuje zdaleka největší integrace.

Mezi iniciativy světového rozsahu pak patří spolupráce na platformě Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Konference OSN o obchodu a rozvoji, Světové obchodní organizace a Mezinárodní soutěžní síť. První dva jmenované subjekty jsou významné z hlediska identifikace problémů, poskytují prostor pro sdílení názorů a radí státům, jak budovat právní a institucionální systém ochrany hospodářské soutěže. Jejich potenciál k vytvoření efektivního multilaterálního řešení je však omezen.

Jediné dvě instituce, které takové kapacity mají, jsou Světová obchodní organizace a Mezinárodní soutěžní síť. Pokrok na půdě WTO je v současné době sice zablokovan, to se však v brzké budoucnosti může změnit. Kvůli soudobé nepříznivé situaci by tedy WTO neměla být jako možná platforma řešení vyloučena. Zásadní otázka multilaterálního řešení však nespočívá v tom, zda ke shodě dojde v rámci WTO či ICN. Otázka zní – jaká podoba mezinárodního řešení je nejvhodnější a nepřijatelnější.

¹³⁸ Cooperation Arrangement between the Australian Competition and Consumer Commission, the Commerce Commission in the New Zealand and Her Majesty's Secretary of State for Trade and Industry and the Office of Fair Trading in the United Kingdom regarding the application of their competition and consumer rules, 2003, <http://www.accc.gov.au/>

Nabízejí se v zásadě tři varianty. První možností je tzv. *top-down approach*, tedy přístup shora dolů, který je typický pro WTO. Spodobněním tohoto přístupu by byla závazná mezinárodní smlouva, která by zakládala povinnost států přijmout klíčové principy soutěžního práva do jejich právních řádů. Tuto variantu podporuje Evropská unie, o čemž svědčí i to, že takovou multilaterální smlouvu navrhla v roce 2001 na půdě WTO.¹³⁹ Toto řešení má mnoho zastánců v řadách odborníků, neboť podle jejich názoru nelze ochranu hospodářské soutěže řešit efektivně bez určitých minimálních závazných pravidel. Vůči tomuto řešení však existuje také silný politický odpor, zejména ze strany rozvojových zemí. Závazná dohoda minimálních standardů však vzbuzuje obavy i u některých vyspělých zemí (např. USA), a to zejména kvůli nebezpečí, že její vágní formulace budou mezinárodní ochranu hospodářské soutěže spíše rozměňovat, než-li posilovat.

Druhou variantou je tzv. *bottom-up approach*, tedy postup zdola nahoru, který je charakteristický pro Mezinárodní soutěžní síť. Zastánci tohoto řešení tvrdí, že sdílením zkušeností v rámci ICN lze postupně dospět ke shodě na detailnější podobě potřebné multilaterální úpravy. Až tehdy by se mělo přistoupit k vypracování mezinárodní smlouvy, která by byla dostatečně konkrétní na to, aby zajistila efektivní ochranu hospodářské soutěže. Nevýhodou této varianty je skutečnost, že její realizace je časově velmi náročná a nepřináší tak závazné smluvní řešení problémů v současnosti ani blízké budoucnosti.

Třetí řešení spočívá v kombinaci obou výše popsaných postupů. Paralelní úsilí „zdola i shora“ by nakonec také mohlo vyústit v nalezení mezinárodního konsenzu, neboť obě cesty se mohou vzájemně inspirovat.

V současné době lze za nejúspěšnější multilaterální řešení ochrany hospodářské soutěže považovat (kromě Evropské unie) úsilí v rámci Mezinárodní soutěžní sítě. Tento koncept je flexibilní, otevřený a velmi nenásilný, což většině států světa vyhovuje a stimuluje je to k účasti na projektu. Od ICN lze tedy očekávat z hlediska tvorby mezinárodního soutěžního práva nejdynamičtější pokrok.

¹³⁹ Viz kapitola 6.2

7. Závěr

Tato práce se zabývala extrateritoriální aplikací komunitárního práva při kontrole fúzí, a to s akcentem na způsoby řešení jejích problémů. První, úvodní, kapitola vymezila téma a cíl práce a pojednala také o použitých zdrojích. Druhá kapitola představila evropský systém právní úpravy kontroly fúzí. Centrální roli v této oblasti hraje Nařízení Rady (ES) č.139/2004 o kontrole spojování podniků. Třetí kapitola zkoumala, jakým způsobem dovozuje Evropská komise svou extrateritoriální jurisdikci. Nejvhodnějším nástrojem dovození extrateritoriální jurisdikce se pro účely kontroly fúzí jeví být doktrína účinků. Čtvrtá kapitola identifikovala problémy související s extrateritoriální aplikací komunitárního práva kontroly fúzí. Jedná se zejména o jurisdikční konflikt, limity národního soutěžního práva, multijurisdikční přezkum, rozdílnost práv a trhů. Těmto překážkám lze čelit cestou bilaterální a zejména multilaterální spolupráce. O způsobu, jakým Evropská unie využívá tyto formy řešení, podrobně pojednává pátá a šestá kapitola této práce.

Závěrem je vhodné zdůraznit několik klíčových poznatků mé analýzy. Zaprvé, extrateritoriální aplikace komunitárního práva při kontrole fúzí je nezbytná k zajištění ochrany hospodářské soutěže na území Evropské unie. Dovození extrateritoriální jurisdikce není zásadním problémem, neboť doktrína účinků je všeobecně uznávaným principem. Názorová inkonsistence evropských institucí ohledně této otázky má spíše teoretický rozsah. Problémy, které omezují praktickou extrateritoriální aplikaci evropského práva, je však třeba rychle a efektivně řešit. Mimořádné úspěchy při odstraňování problematických aspektů extrateritoriální aplikace zaznamenává především bilaterální spolupráce Evropské komise s USA. Bilaterální spolupráce představuje v současné době nejsnadnější, avšak nikoli samospasitelný, způsob řešení. Současné bilaterální postupy totiž nejsou závazné a nedokáží účinně řešit všechny související problémy, nejsou zejména schopny zasahovat proti všem protisoutěžním jednáním globálních firem, zabraňovat multijurisdikčnímu přezkumu a chránit trhy před jednáním podniků ze třetích zemí. Závazné multilaterální řešení je proto tou nejúčinnější a zároveň nejnáročnější cestou, jak dosáhnout ochrany mezinárodních trhů.

Evropská unie o nalezení takového multilaterálního konsensu usiluje. Zlepšilo by to zejména schopnost Evropské komise efektivně chránit hospodářskou soutěž na evropském území a zvýšilo by to přístup evropských podniků na zahraniční trhy. Ve

svém úsilí naráží Evropská unie zejména na odpor rozvojových zemí. Jejich strach z regulace hospodářské soutěže je však krátkozraký. Systém ochrany mezinárodní soutěže by nakonec prospěl i jim, neboť by chránil i jejich trhy.

Diskuze o budoucí podobě multilaterálního řešení probíhají na mnoha platformách, zejména v rámci Mezinárodní soutěžní sítě a donedávna také na půdě Světové obchodní organizace. Spor se vede zejména o to, zda by měla být brzy přijata závazná mezinárodní smlouva, která by zakládala povinnost států přijmout klíčové principy soutěžního práva do jejich právních řádů, nebo zda by bylo vhodnější dospět ke shodě na detailnější podobě potřebné multilaterální úpravy postupně formou výměny zkušeností v rámci Mezinárodní soutěžní sítě.

Během své analýzy jsem dospěla k závěru, že problémy extraterritoriální aplikace je třeba řešit paralelním bilaterálním a multilaterálním úsilím, a to z následujících důvodů. Bilaterální spolupráce představuje relativně efektivní a politicky přijatelný způsob předcházení problémům v určitém regionu. Bilaterální spolupráce však i přes svůj potenciál nedokáže řešit všechny problémy extraterritoriální aplikace soutěžního práva, zejména multijurisdikční přezkum fúzí, neexistenci soutěžních norem u rozvojových států a limity národního soutěžního práva z hlediska jeho schopnosti postihovat protisoutěžní jednání mezinárodního rozsahu. Všestrannou ochranu mezinárodní hospodářské soutěže a potažmo i národních trhů může zajistit pouze multilaterální řešení, na jehož podobě se však mezinárodní společenství dosud neshodlo.

Domnívám se, že nejpřijatelnějším multilaterálním řešením by byla závazná multilaterální smlouva uzavřená v dohledné době v rámci Světové obchodní organizace a mající specifický kompromisní obsah. Dohoda by musela být přijatelná i pro rozvojové země, a proto by neměla obsahovat povinnost zavedení národního soutěžního práva. Dohoda by zakládala povinnosti hlavně státům, které hospodářskou soutěž již regulují. Dohoda by rozdělovala případy fúzí mezi národní soutěžní úřady na principu doktríny účinků a pro tento účel by stanovila určitá, zejména obratová, kritéria. Tím by se mohlo zabránit multijurisdikčnímu přezkumu a jurisdikčním konfliktům. Dohoda by měla být založena na principech transparentnosti, procedurální spravedlnosti a nediskriminace.¹⁴⁰ První dvě zásady by chránily

¹⁴⁰ V tomto ohledu souhlasím s prof. Josefem Drexlem, který se v tomto ohledu nechal inspirovat názory uznávané odbornice na soutěžní právo, profesorky Eleonor M. Fox. DREXL, Josef: *Kontrola*

podniky při řízeních před soutěžními úřady jiných států. Princip nediskriminace by znamenal, že by soutěžní úřady měly povinnost přihlížet při hodnocení fúze k jejím celosvětovým dopadům a upřednostňovat ochranu mezinárodní soutěže před národními zájmy. Pokud by všem soutěžním úřadům vznikla povinnost chránit kromě národní také mezinárodní hospodářskou soutěž, byla by tím zajištěna také větší ochrana národních trhů.

Nastíněná dohoda by jistě neřešila všechny problémy extraterritoriální povahy kontroly fúzí, byla by však vykročením směrem k efektivnějšímu multilaterálnímu řešení.

fúzí v budoucím mezinárodním kartelovém právu, v TICHÝ, Luboš (ed.): Fúze a akvizice v českém, evropském a německém právu, PF UK a LMU Mnichov, Praha, 2007, str. 161.

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá extraterritoriální aplikací komunitárního práva při kontrole fúzí. Práce zachycuje současný stav vývoje práva v této oblasti, identifikuje aktuální otázky a problémy a představuje možné způsoby jejich řešení.

Úvodní kapitola vymezuje téma a cíl práce a pojednává také o použitých zdrojích. Druhá kapitola vykládá evropský systém právní úpravy kontroly fúzí. Centrální roli v tomto systému hraje Nařízení Rady (ES) č.139/2004 o kontrole spojování podniků. Následuje kapitola věnovaná tomu, jak je konstruován právní základ extraterritoriální jurisdikce Evropské komise jako komunitárního soutěžního orgánu ve vztahu k fúzím podniků, které sídlí mimo území Evropské unie. Nejvhodnějším nástrojem dovození extraterritoriální jurisdikce se pro účely kontroly fúzí jeví být doktrína účinků. Další část práce identifikuje problémy související s extraterritoriální aplikací komunitárního soutěžního práva, zejména jurisdikční konflikt, limity národního soutěžního práva, multijurisdikční přezkum a rozdílnost práv a trhů. Pátá a šestá kapitola se zabývá bilaterálními a multilaterálními způsoby řešení identifikovaných problémů. Při zkoumání těchto vztahů je kladen důraz na spolupráci mezi Evropskou komisí a Ministerstvem spravedlnosti USA, neboť je to oblast, kde je bilaterální spolupráce nejrozvinutější. V multilaterální oblasti jsou nejvýznamnějšími platformami spolupráce Světová obchodní organizace a Mezinárodní soutěžní síť. Na těchto i na dalších fórech probíhá odborná diskuze o tom, jakou podobu by mělo mít multilaterální řešení ochrany hospodářské soutěže. Evropská unie vyvíjí v této oblasti velkou iniciativu.

Závěr práce shrnuje předchozí analýzu a pokouší se zhodnotit, která právní řešení problémů extraterritoriální aplikace komunitárního práva při kontrole fúzí se jeví být nejpříjemnější. Práce shledala, že problémům lze čelit v první řadě formou bilaterální spolupráce, neboť to může být v určitém regionu relativně efektivní a politicky přijatelný způsob. Bilaterální spolupráce však nedokáže řešit všechny problémy extraterritoriální aplikace soutěžního práva, zejména multijurisdikční přezkum fúzí, neexistenci soutěžních norem u rozvojových států atd. Všestrannou ochranu mezinárodní hospodářské soutěže a potažmo i národních trhů může zajistit pouze multilaterální řešení, na jehož podobě se však mezinárodní společenství dosud neshodlo. Práce nastiňuje několik možných způsobů takového řešení.

Summary

This diploma thesis analyses extraterritorial application of *acquis communautaire* on merger control. The aim of this work is to take down current state of development of law in this area, identify actual questions and problems and introduce methods that could possibly solve those problems.

The introductory chapter defines the theme and goals of this work and deals with resources used. The second chapter explains the European legal regulation system of merger control. Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings holds a central role in this system. European Commission is a competition authority of European Communities and in order to protect competition on common market it proceeds also against companies that operate outside European territory. The third chapter explores the ways how European Commission derives a legal basis of such extraterritorial jurisdiction. The most appropriate means of jurisdictional derivation regarding merger control appears to be an effects doctrine. Next chapter identifies problems connected with extraterritorial application of European competition law, such as conflict of jurisdictions, limits of national competition laws, multijurisdictional merger thicket, substantial differences in laws and different market characteristics. Sixth and seventh chapter analyses bilateral and multilateral methods that are being used in an effort to solve identified problems. Special emphasis is given to the cooperation between the European Commission and the Antitrust division of US Department of Justice as it is the most developed bilateral relationship in the area of competition protection. The most significant platforms of multilateral cooperation are World Trade Organisation and International Competition Network. These and other forums are spaces of expert discussions about the future form of multilateral solution of international competition protection. European Union pursues great initiative in this area.

The conclusion summarizes the analyses and tries to evaluate which legal solution of problems related to extraterritorial application of *acquis communautaire* on merger control is the most acceptable. The work concluded that the problems should be tackled both by bilateral and multilateral means, because both are effective in certain ways and they can countenance each other. The work also offered some suggestions regarding the possible form of future multilateral solution.

Seznam klíčových slov / Keywords

Extraterritorialita práva, kontrola fúzí, evropské právo, mezinárodní soutěžní právo, Evropská komise, doktrína účinků.

Extraterritoriality of law, merger control, European law, international competition law, European Commission, effects doctrine.

Title of the thesis: Extraterritorial application of *acquis communautaire* on merger control

Seznam použitých zkratk

- DIAC - Návrh mezinárodního antitrustového zákoníku
- EEA – Evropský hospodářský prostor
- EFTA - Evropského sdružení volného obchodu
- ES – Evropská společenství
- EU – Evropská unie
- GATT - Všeobecná dohoda o clech a obchodu
- ICN – Mezinárodní soutěžní síť
- OECD - Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
- OSN – Organizace spojených národů
- SLC test - test podstatného snížení soutěže
- SIEC test - test podstatného narušení účinné soutěže
- UNCTAD - Konference OSN o obchodu a rozvoji
- USA – Spojené státy americké
- WTO – Světová obchodní organizace
- ZOHS – Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

PRAMENY A LITERATURA

Právní předpisy

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Smlouva o založení evropského společenství

Smlouva o Evropském hospodářském prostoru

Nařízení Rady (ES) č. 4064/89 o kontrole spojování podniků (neúčinné)

Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků

Nařízení Rady (ES) č.1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy

Nařízení Komise č. 802/2004 provádějící Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování podniků

Sdělení Komise o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže Společenství

Oznámení Komise o předávání případů ve vztahu ke spojením

Oznámení Komise o omezeních přímo souvisejících a nezbytných pro spojení

Oznámení Komise o zjednodušeném posouzení některých typů spojení podle Nařízení Rady č. 139/2004

Obecné zásady posuzování horizontálních fúzí podle Nařízení Rady o kontrole spojování podniků

Pravidla interních postupů Generálního ředitelství pro soutěž ohledně průběhu řízení kontroly spojování

US International Antitrust Enforcement Assistance Act of 1994

Assistance to foreign and international tribunals and to litigants before such tribunals, § 1782 Judiciary and Judicial Procedure, 28 US Code collection.

Rozhodnutí Komise

Rozhodnutí Komise ve věci Dyestuffs, Úř. věst. 1969 L195/11.

Rozhodnutí Komise ze dne 19.12.1984 ve věci 29.725, Wood Pulp.

Rozhodnutí Komise ze dne 24. 4. 1996 ve věci M.619, Gencor/Lonrho.

Rozhodnutí Komise ze dne 30. 7. 1997 ve věci M.877, Boeing/McDonnell Douglas.

Rozhodnutí Komise ze dne 3. května 2000 ve věci M.1671, Dow Chemical/Union Carbide.

Rozhodnutí Komise ze dne 3. července 2001 ve věci M.2220, GE/Honeywell.

Rozhodnutí Komise ze dne 17. dubna 2002 ve věci M.2547, Bayer/Aventis Crop Science.

Rozhodnutí Komise ze dne 27. února 2003 ve věci M.2922, Pfizer/Pharmacia.

Rozsudky evropských soudů

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 14.7. 1972 ve věci 48/69, ICI and others v. Commission.

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 31.3.1993 ve věci C-129/85, Ahlstrom and others v. Commission.

Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 25. 3. 1999 ve věci T-102/960, Gencor Ltd v. Commission.

Bilaterální smlouvy

Dohoda mezi vládou Spojených států amerických a Komisí Evropských společenství o používání jejich právních předpisů o hospodářské soutěži, Úř. věst. L 95, 27.4.1995.

Dohoda mezi Evropskými společenstvími a vládou Spojených států amerických o používání zásad aktivní zdvořilosti při prosazování jejich pravidel hospodářské soutěže, Úř. věst. L 173, 18.6.1998.

Agreement on mutual legal assistance between the European Union and the United States of America, Úř.věst. L 181/34, 19.7.2003.

Agreement on extradition between the European Union and the United States of America, Úř. věst. L 181/27, 19.7.2003.

Agreement between the European Communities and the Government of Canada regarding the application of their competition laws, Úř.věst. L 175/50, 10.7.1999.

Agreement between the European Community and the Government of Japan concerning cooperation on anti-competitive activities, Úř. věst. L183/12, 22.7.2003.

Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Croatia, of the other part, Úř.věst. L 026/3, 28.1.2005.

Knihy

GOYDER, D.G.: *EC Competition Law*, Oxford University Press, Oxford, 2003.

RAUS, D., NERUDA, R.: *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: komentář a související české i komunitární předpisy*, Linde, Praha, 2006.

TICHÝ, Luboš (ed.): *Fúze a akvizice v českém, evropském a německém právu*, PF UK a LMU Mnichov, Praha, 2007.

Van BAEL & BELLIS: *Competition Law of the European Community*, Kluwer Law International, 2005.

Články

Herbert HOVENKAMP, Mark D. JANIS, Mark A. LEMLEY: *IP and Antitrust: An Analysis of Antitrust Principles applied to Intellectual Property Law*, Aspen Publishers Online, 2002, oddíl 40.3d. <http://books.google.cz/books?id=camWcufG5z4C>.

MANN, F. A.: *The Dyestuffs Case in the Court of Justice of the European Communities*, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 22, No. 1, January 1973, str. 35-50.

NERUDA, R.: *Modernizace evropského soutěžního práva a její dopad na české soutěžitele*, Část II., *Právní fórum* 1/2005.

NERUDA, R.: *Modernizace evropského soutěžního práva a její dopad na české soutěžitele*, Část I, *Právní fórum*, 7/2004.

NERUDA, R.: *Modernizace evropského soutěžního práva a její dopad na české soutěžitele*, Část II, *Právní fórum*, 1/2005.

ONDREJOVÁ, Dana: *Přeshraniční fúze a tzv. národní šampióni*, *Právní fórum*, 1/4, 2007.

ONDREJOVÁ, Dana: *Mezinárodní soutěžní právo a mezinárodní soutěžní orgán*, *Právní fórum*, 7/2007.

RAUS, D., NERUDA, R.: *Fúze a akvizice na společném trhu ES a jejich posuzování z pohledu soutěžního práva po 1. květnu 2004*, *Právní zpravodaj*, 5/2004.

Oficiální dokumenty EU

European Communities: *Glossary of Terms used in Competition related matters*, 2003.
http://ec.europa.eu/comm/competition/general_info/glossary_en.html

Report from the Commission to the Council and the European Parliament on the application of the Agreement between the European Communities and the Government of the United States of America regarding the application of their competition laws, 4.10.2000, COM(2000) 618.

Report from the Commission to the Council and the Parliament on the application of the agreements between the European Communities and the Government of the United States of America and the Government of Canada regarding the application of their competition laws, 29.1.2002, COM(2002) 45.

Report of the Group of experts: Competition Policy in the New Trade Order: Strengthening International Cooperation and Rules, 12.7.1995, COM(95) 359.

Communication to the Council, submitted by Sir Leon Brittan and Karel van Miert: Towards an International Framework of Competition Rules, 18 June 1996, COM(96) 296.

US-EU Merger Working Group: Best practices on cooperation in merger investigations, 2002, http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/others/eu_us.pdf

Oznámení Komise o návrhu pokynů pro posuzování nehorizontálních fúzí (*Draft Guidelines on the assessment of non-horizontal mergers*), 2007, http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/legislation/draft_nonhorizontal_mergers.pdf

Oficiální dokumenty OECD

Doporučení Rady OECD o spolupráci mezi členskými státy ve věcech protisoutěžních jednání, která ovlivňují mezinárodní obchod (*Recommendation of the Council concerning Co-operation between Member Countries on Anticompetitive Practices affecting International Trade*), 27.7.1995.

Doporučení Rady o kontrole fúzí (*Recommendation of the Council on Merger Review*), 23.3.2005.

OECD Competition Committee: Vertical Mergers, 12 November 2007, DAF/COMP(2007)21.

Oficiální dokumenty WTO

Singapore Ministerial Declaration, 13 December 1996.

Report (1998) of the Working Group on the Interaction between Trade and Competition Policy to the General Council, WT/WGTCP/2 of 8 December 1998.

Communication of 21 September 2000 from the European Community and its Member States to the WTO Working Group, WT/WGTCP/W/152 of 25 September 2000.

Doha WTO Ministerial declaration adopted on 14 November 2001, WT/MIN(01)/DEC/1.

Communication of 19 November 2002 from the European Community and its Member States to the WTO Working Group, WT/WGTCP/W/222.

Ministerial statement of 14 September 2003, WTO Cancún Ministerial Conference. Decision Adopted by the General Council on 1 August 2004, WT/L/579.

Oficiální dokumenty ICN

Introductory Remarks to International Competition Network, First Annual Conference, Neapol, 28.9.2002.

Recommended Practices for Merger Notification Procedures

Investigative Techniques Handbook for Merger Review

Implementation of the ICN Recommended Practices

Report on Defining “Merger” Transactions for Purposes of Merger Review

Report on the Costs and Burdens of Multijurisdictional Merger Review

ICN Merger Working Group: Investigation and Analysis Subgroup: ICN Merger Guidelines Workbook, Prepared for the Fifth Annual ICN Conference in Cape Tlen, April 2006.

Projevy

Mario Monti: Co-operation between competition authorities – a vision for the future, The Japan Foundation Conference, Washington DC, 23 June 2000,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/00/234&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Výrok Ch.A.Jamese k rozhodnutí Evropské komise ve věci GE/Honeywell, Immediate Release z 3. července 2001,
<http://www.usdoj.gov/opa/pr/2001/July/303at.htm>

Mario Monti: Convergence in EU-US antitrust policy regarding mergers and acquisitions: an EU perspective, UCLA Law First Annual Institute on US an EU Antitrust Aspects of Mergers and Acquisitions, Los Angeles, 28.2.2004.

Neelie Kroes: EU & US antitrust policies – our shared belief in competitive markets, Opening remarks at 56th Annual Spring Meeting of The American Bar Association Section of Antitrust Law, Washington, D.C, 28th March 2008.

J.Klein: A Note of Caution with respect to a WTO Agenda on Competition Policy, presented at The Royal Institute of International Affairs, Chatham House, London, 18 November 1996, <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/0998.htm>

Ostatní

US International Competition Policy Advisory Committee: Final Report, 2000,
<http://www.usdoj.gov/atr/icpac/finalreport.htm>

UNCTAD: The Set of Multilaterally Agreed Equitable Principles and Rules for the Control of Restrictive Business Practices, Geneva, 2000,
<http://www.unctad.org/en/docs/tdrbpconf10r2.en.pdf>

Cooperation Arrangement between the Australian Competition and Consumer Commission, the Commerce Commission in the New Zealand and Her Majesty's Secretary of State for Trade and Industry and the Office of Fair Trading in the United Kingdom regarding the application of their competition and consumer rules, 2003,
<http://www.accc.gov.au/>

Internet

<http://www.compet.cz>

<http://ec.europa.eu>

http://ec.europa.eu/comm/competition/index_en.html

<http://www.wto.org>

<http://www.internationalcompetitionnetwork.org>

<http://www.oecd.org>

<http://www.efta.int>

<http://www.unctad.org>